284

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

LAUPÄEVAL, 12. märtsil 1977 Nr. 19 (4207)

Toimub Tallinnas:

Suur-turniir Kerese auks

Tallinnas käib praegu Paul Kerese mälestusturniir. See rahvusvaheline turniir, millest võtab osa neli eesti ja 12 välismaa meistrit, on lõpp-punktiks ja tipuks mitmesgustele teistele võistlustele ja muudele üritustele, mida juba möödunud aastast alates on Eestis Kerese mälestuseks korraldatud. Nende teiste ürituste hulgas oli simultaane, ettekandeid jne.

Tallinna turniiri osavõtjad on loosimise järjekorras: 1. suurmeister Vadasz (Ungari), 2. SM Gulko (N. Liit), 3. rahvusvaheline meister Ornstein (Rootsi), 4. RM Poutiainen (Soome), 5. Pohla (Eesti), 6. SM Bronstein (N. Liit), 7. RM Pribyl (Tshehhoslovakkia), 8. RM Nei (Eesti), 9. Velimirovic (Juboslaavia), 10. SM Romanishin (N. Liit), 11. Kärner 12. Gipslis (Läti), 13. SM Uhlmann (Ida-Saksamaa), 14. Heuer (Eesti), 15. SM Tal (Läti), ja 16. SM Unzicher (Lääne-Saksamaa).

Pärast 7. vooru juhtis turniiri endine maailmameister Tal 5 1/2 punktiga ning ühe poolelioleva partiiga. Teiste punktide seis oli: Uhlmann 5 (1), Gulko 3 1/2 (2), Kärner ja Vadasz 3 1/2 (1), Pribyl ja Unzicker 3 1/2, Gipslis 3 (2), Velimirovic 3, Romanishin 2 1/2 (2), Ornstein 2 1/2 (1), Poutiainen 2 1/2, Bronstein 2 (2), Nei 1 1/2 (2), Heuer 1 1/2 (1) ning Pohla 1/2 (2).

See, et Tal ja Uhlmann on esimeste hulgas, on enam-vähem

Järg lk. 7

Paul Kerese hiiglapilt vaatab poodiumil mängivatele malemeistritele turniiril Tallinnas. Malelauad seinad peegeldavad publikule partiide seisu.

Eesti keel, leedu nimi Kes ta on?

Kontsertaktusel Stockholmis tegime tutvust rõõmsameelse lauljatari Eva Tamulenasega Kopenhaagenist, kes erilise ilmekusega kandis ette Miina Härma "Tuljaku". Tema lavarutiin ja nüansirikas metsosopran võitsid publiku südamed, kutsudes esile kauakestvald kiiduavaldusi.

Samas kerkis ka küsimus, kes on Eva Tamulenas, nii puhta eestikeelse diktsiooniga, aga leedu nimega nooremapõlve laulja elukohaga Kopenhaagen?

Kuna lauljanna juba samal õhtupoolikul pidi Taani tagasi sõitma, et esmaspäeval alustada prooviga Taani Kuninglikus Ooperis, saime ainult mõni sõna juttu ajada.

Selgus, et päritolult on Eva Tamulenas eesti vanemate laps. Tema isa, ka tema muusikainimene, suri sõja ajal. Ema põgenes sügisel 1944 väikese tütrega Lääne-Saksamaale. Düpti-laagris kohtas ta leedulast Matheus Tamulenast, kellega abiellus ja kes adopteeris väikese Eva.

Tänutundest oma kasuisa vastu, kes teda suure hoolitsusega üles kasvatas ja koolitas, õppis Eva ära leedu keele ja on laulnud ka leedulastele.

Perekond rändas välja Lääne-Saksamaalt USA-sse, asudes elama Chicagosse. Ameerikas elas Eva Tamulenas 11 aastat. Ta sai laulu alal Wisconsini osariigi Racine kolledzhi stipendiumi.

Õppis edasi Lawrence Ülikooli Appeltoni linnas. Sealt sai stipendiumiga Viini 1961. Austria

Järg lk. 7

Eva Tamulenas Stockholmi Kontserthoone laval kiiduavaldusi kviteerimas. (Foto Lepper).

"Lääne Tuuslari" proovilend:

Totaalne avarii...

Spordilennuk "Lääne Tuuslar", millega lendur Lembit Palm-Leis kavatses 20. mail korrata Charles Lindberghi soololendu New Yorgist Pariisi, hukkus proovilennul Kalifornias.

Lennukiga õhus olnud Lembit Palm-Leis ja tema abiline Aadu Karemaa said hädamaandumisel vigastusi, kuid pääsesid eluga.

Gillespie lennuväljal San Diego lähedal monteeriti ühe kohaliku ettevõtte poolt lennuki tiibadesse ekstra kütusemahutid. Palm-Leis ja Karemaa kavatsesid lennata 2300 meetri kõrguselle, et sooritada kiirusekatseid pärast äsja tehtud voolujoonelisuse muudatusi.

15 sekundit pärast starti jäi lennuki mootor seisma. Hädamaandumine äpardus ja lennuk purunes. Küll õnnestus lenduritel pääseda omal jõul lennukist.

Palm-Leis sai laubahaava, mida ömmeldi 16 õmblusega ja Karemaa väiksema haava vasaku silma juurde.

Kuna ametlik juurdlus õnnetuse põhjuse selgitamiseks on veevalt alanud, pole teada, miks mootor jäi seisma.

Lennuk ei olnud kindlustatud.

Seega on ka tõelilkult lõppenud suured ookeani ületamise plaanid à la lindbergh.

Carteril külas

Eesti Vabariigi esindaja peakonsul Ernst Jaakson viibis 22. jaanuaril koos abikaasaga Valges Majas uue presidendi Carteri ja tema abikaasa Rosalynni poolt diplomaatilisele korpusele antud vastuvõtul.

Ülalolev ametlik pilt presidendipaarist koos E.V. esindaja ja tema abikaasaga tehti Valge Maja fotograafi poolt ja see saabus nüüd kingitusena Eesti Vabariigi esindajale.

Ennu-auhind:

Tänavune laureaat Michelson

Ennu-nimeline eesti noorsookirjanduse auhind 1976 määrati Herbert Michelsoni mitmepalgelise sisuga raamatule "Eesti radadelt".

Žüriil, millesse kuuluvad mag. Mall Järma, dr. Viktor Köressaar ja kirjandusloolane Eti Sirg, võttis oma koosolekul 16. veebr. kaalumisele l.a. ilmunud tosina teost ning leidis, et "Eesti radadel" vastab selles ajaperioodis avaldatud teoste hulgas kõige enam Ennu-nimelise auhinna nõuetele. Otsust põhjendati järgmiselt:

"Kuigi mõeldud autori isikliku mälestusteosena, on "Eesti radadelt" peale muu ka nagu väike käsiraamat, mis annab ajaloolis-, ühiskondlik-kultuurilise kirjelduse ühest Põhja-Tartumaa kihelkonnast ja Tartu linnast ning inimestest. Selles on ka rikkalikult andmeid Eesti Vabadussõja, eesti ajakirjanduse ja trükisõna, eriti aga eesti noorsoollikumise kohta seoses rahvusvahelise skautlusega. Kirjeldused skautlikest sündmustest ülemaailmselt on teose huvitavaim osa. Ka annab teos ülevaate spordilikumisest Eestis. Raamatut võib siiralt soovitada kui noorte lugemisvara."

Ennu-nimelist auhinda on koos käesolevaga antud välja 9 aastat järjest. Viimne auhind sellest fondist tuleb määramisele järgmisel aastal, mil lõpevad Eesti Kultuurfondi haldamisele antud auhinnasummad.

Annetajaks on üks isa, kes lõi selle fondi oma noorelt lahkunud poja mälestuseks.

EPL Laupäeval, 12. märtsil

Juhtlaused

USA presidendi Carteri sihikindel ülesastumine inimõiguste kaitseks on leidnud positiivset vastukaja läänemaailma avalikkuses, kuid ühtlasi vallandanud ägeda hukkamõistu kampaania kommunistlikes idariikides N. Liiduga eesotsas. Moskva propaganda näeb Carteri algatuses "vahelesegamist sotsialistlike maade siseasjadesse", mis ei olevat kooskõlas Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverentsi lõppdokumendiga Helsingist, milles tõstetakse esile riikide suveräänsust ja keelustatakse sekkumine nende siseasjadesse.

President Carter omalt poolt on sel puhul sõnaselgelt seletanud, et hoolimata tähendatud dokumendi suveräänsuse ja mittevahelesegamise sätetest peab USA oma kohuseks tõsta hoiatavat häält ja avaldada protesti igalpool, kus inimõigusi rikutakse. Sisuliselt on see kriitika legaalse kokkuleppe murdmise puhul ning järelikult ei või säärane kriitika iseendast tähendada vahelesegamist teise siseasjadesse.

President Carteri seisukoha mõistmiseks näib olevat otstarbekohane meenutada Helsingi-dokumendis kirjapandud üksikasjalikke juhtlauseid inimõiguste kohta, nagu 33 euroopariigi ning USA ja Kanada valitsused kokku leppisid. Dokumendis üteldakse sõnasõnalt:

"Osavõtjad riigid peavad aus inimõigusi ja põhivabadusi koos mõtte-, südametunnistuse-, religiooni- või veendumusvabadusega kõikidele, tegemata vahet rassi, sugupoole, keele või usu vahel. Nad toetavad ja julgustavad tsiviilse, poliitilise, majandusliku, sotsiaalse, kultuurilise ning muude õiguste ja vabaduste tõhusat teostamist, nagu need kõik inimese sisemisest väärtusest tulenevad ja tema vabale ning täielikule arengule olulise tähtsusega on.

Selles raamistikus tunnustavad ja austavad osavõtjad riigid indiviidi vabadust kas üksinda või ühenduses teistega end pühendada teatud usule või mõnele veendumusele ja seda teenima vastavalt sellele, mida tema südametunnistus temalt nõuab. Osavõtjad riigid, millede territooriumil elunevad rahvuslikud vähemused, kannavad hoolt selle eest, et niisugustesse vähemustesse kuuluvatel inimestel on samaõiguslikkus seaduse ees: nad annavad neile kõik võimalused inimõiguste ja põhivabaduste tõelikuks kasutamiseks.

Osavõtjad riigid tunnustavad inimõiguste ja põhivabaduste ülemaailmset tähtsust, kuna lugupidamine neist on oluliseks teguriks rahule, õiglusele ja heaolule, mis omakorda on vajalikud, et tagada sõbralike suhete ja koostöö arengut nii omavaheliselt kui kõigi riikide vahel. Nad tahavad neid õigusi ja vabadusi oma vastastikustes suhetes alati silmas pidada ja olgu üksikult või ühiselt, ka koostöös Liitunud Rahvastega, kanda hoolt, et nende õiguste ja vabaduste ülemaailmne ja mõjuv austamine aina kasvaks. Nad kinnitavad üksikisiku õigust tunda oma õigusi ja kohustusi sellel alal ja neid teostada. . ."

Neid juhtlauseid Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverentsi lõppdokumendist lugedes peab tõepoolest küsima, miks N. Liit neile alla kirjutas koos oma sulasriikidega, kuigi keegi neist ei mõtelnudki lõpetada inimõiguste ja põhivabaduste jämedat rikkumist. Tegemist oli ilmselt ainult katsega vabale maailmale prügi silma ajada lootuses, et see aitab võibolla teenida kommunistliku idabloki poliitilisi huvisid N. Liiduga eesotsas.

Tänu USA presidendi Carteri algatusele on tõeline olukord idariikides nüüd üldiselt teatavaks saanud nõnda, et asjatu on ka Moskva hädakisa "vahelesegamisest sotsialistlike riikide siseasjadesse".

Ajalehele Washington Star antud intervjuus tähendas president Carter neil päevil, et sest saadik inimõiguste küsimuse rahvusvaheliselt üles võttis, on paljud maad talle teatanud, et nad tahavad parandada oma menetlust teistsuguse arvamisega inimeste suhtes ja leevendada ühtlasi senist vähemusterõhumise poliitikat. President tegi samas teatavaks, et inimõiguste ja põhivabaduste küsimuses ei mõtle USA järele anda ka siis, kui kaalul on edusammud muudel aladel, nagu läbirääkimistel N. Liiduga relvastuste piiramiseks. See oleks viga nagu presiden Ford seda tegi, arvas Carter.

A. K.

Liin?

Jutt Paasikivi-liini rakendamisest eestlaste püüdlustes on juba üsna vana — kümnekonna aasta eest äratas sellega tähelepanu tookord veel noor teadlane Rein Taagepera, kes omal käel esitas sellekohaseid memorandumeid valitsustele ja UNO-le.

Eeesti avalikkus läänes leidis, et plaan on ülimalt ebareaalne juba selle tõttu, et Paasikivi eesmärgiks oli iga hinna eest säilitada eksisteerivat Soome suveräänsust vastaspoole irriteerimise vältimisega, meie aga püüaksime n.ü. kiskja suust välja tirida juba neelatud saaki, kui lansseeriksime sama liini.

Pealegi pakuksime kompromissi juba enne, kui meiega rääkima üldse hakatakse — desarmeeriksime oma võitluse vabas maailmas okupandi meeleheaks ja jääksime ootama tema goodwilli-zhesti, mis kõigi kogemuste kohaselt kunagi ei tule. Eriti aga olukorras, kus eestlased on avalikult võitlusest loobunud.

Tagant järele võime vaid konstateerida, et ka Moskvale see idee ei meeldinud, sest vaatamata aastate möödumisele reageeriti möödunud suvel kiiresti, kui nende autor tahtis kodumaad külastada — kuuldavasti pidi ta viimasel hetkel laevast lahkuma. Siin ei tehtud kompromisse.

Kui nüüd sama vana ideed ootamatult lansseeriti Boråsis Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel (!) sousti all, et see liin taastaks meie rahva suveräniteedi, siis tuleks kohe tikutulega otsima hakata olemasolevate satelliitide suveräniteeti. Kuidas on üldse võimalik, et "kõik käsud ja korraldused, mida elanikkond arvesse peab võtma" tuleksid Tallinnast, nagu aktusekõneleja arvas, kui kogu satelliitsuse süsteem seisneb selles, et vastav pealinn saab omakorda ettekirjutused Moskvast?

Meil ei ole põhjust naiivsete teooriate pärast panna maha oma vaidlematule õigusele ja ajaloolistele faktidele tuginevat võitlust, mis on siiski suutnud takistada kolm aastakümmet vallutusele tunnustuse andmist. Eesti rahval on õigus ise otsustada oma riigikorra ja kuuluvuse suhtes demokraatlikel, rahvusvaheliselt garanteeritud vabadel valimistel. Eesti Vabariigi aastapäev on iseseisvuse, mitte satelliitsuse tähtpäev!

Stockholmi algkool toob lavale 20-nda Ao Vaksi näidendi

Seoses Stockholmi Eesti Algkooli kevadpeoga pühapäeval, 27. märtsil kl. 14.00 Skanstulli gümnaasiumi aulas (Bohusgatan 24–26, T-jaam "Skanstull") tuleb esitamisele Ao Vaksi kahekümnes näidend, mis on koolile kirjutatud. Näidendi nimi on "Klassi väljasõit" ja kirjeldab, kuidas ühe kooliklassi väljasõit luhta läheb, aga kuidas siiski see väljasõiduks ettenähtud päev mälestusrikkaks jääb.

Autor ütleb, et praegusel ajal räägitakse palju noorte vabaajaprobleemidest. Ta ütleb end näidendis tahtvat näidata, et praegusel noorusel on palju andeid ja oskusi peidus. Tuleb ainult pealehakkamine ja initsiatiiv välja meelitada, nii et oskused rakendust leiaks.

— Kui mina koolis käisin, oli meil igasuguseid vabaajategevusi kooli juures. Olin näiteks teatri- ja kirjandusringides, andsime koolilehti välja ja tegelesime pidevalt skautlusega. Praegusel ajal on ümbrus ja miljöö lapsed tihti passiivseks muutunud. Mõtlen näiteks TV peale, mis on omamoodi õpetlik, aga mis kahjuks vaatajaid ei aktiviseeri.

FILMIMINE

Oma näidendis toob Ao esile ühe võimaluse noorte tegevuseks praegusel ajal, nimelt filmimise.

— Miks mitte korraldada koolides filmimisklubisid. Paljud noored, kes nüüd hulguvad tänavatel ringi ja sealt satuvad raskustesse, võiksid omale põnevust otsida filmist ja selle loomisest.

Näidendis on see kord umbes 30 tegelast. Ao annab mõista, et nii suure näitlejate arvuga on väga palju tööd.

— Kõik on energiat täis ja kõigil peab silma peal hoidma, et tegevus õigesti kulgeks.

NÄITEMÄNGUHUVI

Näitlejate arvu on alati tahetud suhteliselt suurena hoida, kuna teada on, et õpilastel alati osavõtmine näidendist on meeldinud. Õpetaja Ene Kikerpuu, kes tänavu on esimest aastat Eesti Koolis õpetaja, ütleb, et õpilased võtavad seda suure auna, kui neid valitakse näidendi osalisteks.

— Juba mõni aeg enne uue näitemängu proovide algust hakatakse koolis rääkima järgmisest näitemängust ja arutatakse tegelaste koosseisu.

Küsimusele, kas rootsi koolis ka kuidagi kooliteatrit harrastatakse, vastab Ene Kikerpuu, et seal koolis, kus tema enne on töötanud, seda küll ei tehtud. — Juhtub, et õpilased esinevad lauludega kooli lõpupäeval, aga teatrietendusi küll ei tule ette.

Ta ütleb veel, et näidendiproovid võtavad palju aega, aga kui tunnid sobivalt kombineerib ja teatud vahetusi teeb, et lähe näitlejatel palju kaotsi, aga nad saavad oskusi, mida harilikud koolitunnid ei suuda anda.

ON EESTI KOOLI VAJA?

Sellele küsimusele vastab õpetaja Kikerpuu, et muidugi on vaja.

— Eesti Kool on ju ainuke kool, kus sellel suurel määral eesti keelt õpetatakse. Kuigi õpilased kipuvad liialt rootsi keelt rääkima, on nad igas tunnis eesti keelt sunnitud harjutama ühte või teist viisi. Olin enne kui siia kooli tulin mõnelt poolt kuulnud, et Eesti Kool on "vanamoeline" — aga see ei vasta üldse tõele, sest eesti kool on vähemalt sama 'moodne' kui harilik rootsi kool. Ja meil on veel kooliteater!

RAIVO RANDES

● Vastukarva

KORDA ON LÄINUD leida üles mõned peatükid Peavanem mälestustest, mis seni kadunud. Peavanema elu ja tegevust on, nagu kõik kirjanduse sõbrad teavad, kujutatud kirjanik Rein Kaljumäe teoses "Tuuleveski". Peavanem oli omalt maalt võõra valitsuse alt ära põgenenud ja Saarele elama asunud pagulaste üks juhte, kes nüüd juba surnud.

Üks ülesleitud peatükke Peavanema mälestustest kujutab SAAREPÜHA pidamist pagulaste hulgas ja kirjeldab eriti seda suurt laevade paraadi, mida sel suurel päeval Saare rahva rõõmuks esitati:

"LAEVU oli päratu palju, sest inimesed olid pika pagulaselu jooksul visa tööga jõudnud endale jälle varandust muretseda ja tahtsid seda kõik SAAREPÜHA puhul teistele näidata. Terve rahvas oli väljas ja tundis suurt rõõmu kõigest sellest, mis pakuti. Vanad said vanadega kokku ja tuletasid mahajäänud kodumaad meelde. Noored said kokku noortega, tantsisid, pidasid pilgarit ja mitmest tantsijast sai paar, mis pikapeale jälle Saare rahva arvu suurendas.

Aga SAAREPÜHA kõige p pidulikum osa oli ikkagi laevade paraad. Seal oli laevu niisuguseid ja teissuguseid, suuri ja väikeseid, laiu ja kitsaid, kiirpurjetajaid ja kalapaate. Kõik olid peoriides rahvast täis.

Ma ei jõua siin kõike kirjeldada, aga kolmest laevast tahaksin ma siiski rääkida, kuna need olid teistest nagu isemoodi ja tuleva aja rahval oleks kasulik teada saada, mismoodi vanasti niisugusel paraadil oldi ja sõideti.

Seal oli kõigepealt AULAEV, mis oli teistest suurem ja kõrgem, täis lippe, plagusid, vimpleid ja kõike muud, mida tuul võis õhus liigutada. Ja sellel laeval istusid kõik need, kes arvasid enda olevat suurt au ära teeninud. Rahva meelest mõnikord õigusega, mõnikord ilma. Olid laeval kõik isandad ja nende emandad hästi toredasti riides, soobli- ja linnunahast kasukates, rinnad, kõhud ja õlad kulda, kalleid kive ja aumärke täis. Ja vaatasid nad oma kõrgelt pardalt alla teiste inimeste peale nagu ikka see vaatab, kelle istumine on harilikust kõrgemale tõstetud.

Aulaeval istujail olid niisama nagu teistelgi aerud käes ja nad tegid nendega sõudmise liigutusi. Aga kui terasemalt vaadata, siis selgus, et neil olid käes ainult lühikesed pulgatömbid, kuna õiged, raha eest võetud aerutajad istusid isandate ja emandate istekohtade all varjatud olekus ja sõudsid elu eest, sest laev oli suur ja raske. Tõi niisugune rahva petmise katse nii mõnegi vaataja suust pilkesõnu kuulavale, aga üldiselt ainult muiati.

Au nii palju, et jõudu ei jätku, ütles keegi teravkeel.

ÕIGUSENÕUDJATE laev oli teine, mis vaataja silma enda peale tõmbas. Seal olid peal kõik need mehed, kes oma elus enne kõike õigust taga ajasid (nagu oleks õigus olnud midagi, mis eest ära jookseb). Nemad tegid tööd koos ainult nendega, kel nende meelest oli õigus tööd teha. Ja kui mõni paat oli merehädas, siis ei läinud nad sellele enne appi, kui oli selgeks tehtud, kas kõigil, kes päästmisepaadis istusid, ka oli õigus appi minna. Mispärast neil vahetevahel tekkis tüli inimestega, kes aitamist tähtsamaks pidasid kui õigust.

Laev oli tungil mehi täis, kes hoolega sõudsid ja sellejuures silmad lahti hoidsid, et ükski teine laev liiga ligi või koguni nende laeva kiiluvette ei tuleks. Sest arvasid nad ka sellele veele õiguse olevat, mis nende laev edasi liikudes lainetama pani. Laeval oli ka sõjariistu märgata, mis teiste laevade mehed koju olid jätnud, kuna neid riistu sõbraliku peo puhul ei arvatud vaja minevat. Aga õigusenõudjate põhimõte oli: parem oma mõõk pihus kui vaenlase oma rinnas.

VÄLJASSAARELASTE laev oli ka isemoodi olekuga. Need mehed olid ennast kogu aeg Saare tegemistest ja ettevõtmistest eraldi hoidnud ja sellepärast neid Väljassaarelasteks kutsuti. Aga kui SAAREPÜHA hakati pidama, siis tulid nad kõik välja nagu üks mees — kuigi ned enne olid olnud pooles tosinas mestis — ja nõudsid, et nende laev peaks enne teisi rahva eest läbi sõitma. Sest kuna neil Saare asjadega varem midagi tegemist polnud, siis pidid nad neid kõige paremini teadma.

Nad olid endile ka lipu valmistanud, kuhu oli pandud ilvese pilt, kes on ju tige ja kaval loom ja mõnede arvates ka tark. Lipu värviks sai pärast pikemaid tülisid lilla, nii et neid hakati Lilla Ilvese Jõuguks kutsuma. Aga rongikäigu etteotsa nad ei pääsenud, vaid jäid teiste laevade vahele, kuigi nad agarasti sõudsid.

Laeva juhtimisega oli tegu, kuna nad peale lipu veel lillad purjed oli masti tõmmanud. Ja tugev tuul, mis terve aeg ühelt poolt puhus, tegi neile rannikul ja kitsastes salmedes tublisti tuska. Aga Lilla Ilvese Jõuk sellest ei hoolinud, sest nemad oma jutu järgi ilma lillade purjedeta sõita ei osanud. Mis ka tõi rahva hulgast nii mõnegi pilkesõna kuuldavale.

Purjed paisul, aga kiil kehv, ütles keegi.

— Tüürimees peab tubli olema, tähendas teine.

— Eks ilvese sabaga. . . kohmas kolmas.

KOLM LAEVA jäid aga teiste vahele ja kaugelt vaadates paistis kõik nagu üks suur ja kokkuhoidev laevastik. Vähemalt niimoodi vanad seda tagantjärgi mäletasid."

Niimoodi kirjutas Peavanem oma mälestustes. Võib olla, et me tulevikus veel mõne kirjatüki sellessamast käsikirjast avalikkuse ette toome.

NAGU KUULDA, hakatakse Rootsis kõigest hoolimata siiski Eesti Päevi korraldama (millel küll pole midagi tegu eelnenud kirjatükiga). Suure Ameerika Mandri mehed ja naised on leidnud, et väikese Rootsi eestlased ka sellega kuidagi toime tulevad. Kuigi läänes on räägitud (ja eriti kirjutatud) hulle lugusi selle kohta, kuidas elu siin Metsikus Idas välja näeb. Teavad ju kaugete maade elanikud siinsest elust ikka ja alati rohkem kui me ise. Sest kust need muinasjutud (ehk uuemas keeles Faktid) ikka muidu tekivad.

Asi võib ka olla muidugi teistpidi. Nii oli kunagi üks Ameerikamaa mees Rootsis käinud ja oli temale ühe siinse mehe poolt selgeks tehtud nii sealne sise — kui välispoliitika. Ja oli ta kuulnud nii mõndagi, mis temale päriselt uudiseks.

Kui siis pärast küsiti, kas ta vastu vaidlema ei hakanud, kui talle mõni asi vastukarva tundus, vastas mees rahulikult:

— Miks vastu vaidlema? Ma ju ise seal elan. TIMMUKURU

Kultuurivahetus...

USA teadlased, kes on saadetud vahetuse korras N. Liitu koos sealsete teadlastega uurimistöid tegema, kurdavad, et neil ei ole midagi teha, kuna nad on sunnitud istuma tegevusetult oma hotellides või elukorterites.

Teadlased kurdavad, et vene bürokraatliku süsteemi tõttu on neilt võetud kõik võimalused N. Liidus tõelise uurimistöö tegemiseks.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Naiskoori kontsert välja müüdud

Göteborgi Eesti Naiskoor palub teatavaks teha, et koori 26. märtsi kontserdi pääsmed on kõik eelmüügil ära müüdud ja kohapeal, s.t. Stenhammarsalenis enne kontserti enam pääsmeid müügil ei ole, millega palutakse arvestada.

Varemalt telefoniteel tellitud pääsmed tuleb välja lunastada kohapeal üks tund enne kontserdi algust kell 16.00.

HELSINGBORG

Ettekandeõhtu

Helsingborgi Naisringi ettekandeõhtu toimub pühapäeval, 13. märtsil kl. 15.30 Kärnpunktenis, Långvinkelsg. 26. Esineb E. Arro teemal "Aianduse areng läbi aegade".

STOCKHOLM

Kirjandusõhtu

Eesti Kultuuri Koondise korraldusel toimub reedel, 25. märtsil kell 18 Eesti Majas kirjandusõhtu, kus ettekannetega esinevad kirjandusteadlane Helmi Eller "Otto Wilhelm Masing keeleja kirjamehena" ja dr. Herbert Salu "Otto W. Masing ja inimõigused".

Ettekandele järgneb deklamatsioon ja õhtu muusikaline osa. Eesti Kultuuri Koondise juhatus ütleb kõigile kirjandussõpradele tere tulemast!

STOCKHOLM

Osakonna juubeliball

Stockholmi Eesti Osakond tähistab oma 15-ndat tegevusaastat balliga Anglais Hotelli pidusaalis laup. 30. aprillil kl. 19. Supee veiniga. Orkester, Riietus: õhtune. Pääse 85 krooni. Registreerimine kuni 28. märtsini sissemaksuga Estlands Nationi postgirosse nr. 65 82 90-2.

STOCKHOLM

Metsateadlaste kokkutulek

Eesti Metsateadlaste Ühing Rootsis korraline aastakoosolek toimub esmaspäeval, 21. märtsil kl. 13 Eesti Majas, Walling. 34. Pärast ühingu liikmete traditsiooniline kokkutulek koos külalistega metsanädala puhul. Kavas ettekanne metsateadl. A. Raukaselt "Märkmeid loomade elust".

Ühine eine.

STOCKHOLM

Peakoosolek

Parempoolse ühingu peakoosolek toimub neljapäeval, 17. märtsil kl. 18 E. Maja suures saalis, Walling. 34. Kavas peakoosolek põhikirja kohase päevakorraga ning ettekanne poliitilisest olukorrast Moderata Samlingspartieti riigipäevaliikmelt Bertil af Ugglaselt. Kohvilaud.

Juhatus loodab kõikide liikmete osavõttu. Tere tulnud on ka ühingu sihtidele sümpatiseerivad aatekaaslased.

STOCKHOLM

Palveõhtud Jakobis

EELK Stockholmi Peapiiskopliku koguduse korraldusel toimuvad kannatusaja palveõhtud Jakobi kirikus järgmiselt: kolmapäeval, 16. märtsil kell 17 kõneleb õp. Kaarme Frötunast, kolmapäeval, 23. märtsil kell 17 kõneleb õp. Takkel Gävlest, kolmapäeval, 30. märtsil kell 17 kõneleja ei ole veel selgunud. Kõigil palveõhtutel laulab solistina Andres Grosenius, orelil Harri Kiisk.

Tartu lähistel suri õnnetuses 13. jaanuaril Voldemar Sisask, sünd. 1921 Otepääl. Maeti Tallinna Pärnamäe kalmistule 18. jaanuaril.

Thunder Bays Ontario provintsis Kanadas suri 14. veebruaril Leonard Pint, sünd. 3. märtsil 1912 Läänistel Tartumaal.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet

Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlags AB.
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta . . . . kr. 236:—
Termin (4 kuud) . . . kr. 85:—
Kuu . . . . kr. 23:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1977

Aktus Borâsis

Kõne käsitles Paasikivi liini kohaldamist Eestis

BORÂS (EPL) – E.V. aastapäeva tähistamine Borâsis toimus 20. veebruaril Caroli kogudusemaja suures saalis rohkearvulise publikuga. Pärnu lipkonna noored töid saali rahvuslipu "Kaunistagem eesti kojad" laulu saatel.

Aktuse avas Borâsi Eesti Seltsi endine esimees kapten August Jakobson. Oma avasõnas ütles ta: 59 aastat inimelu on lühikene aeg. See on aeg, kus inimene jõuab oma vaimse ja füüsilise jõu haripunkti. Rahvaste elus on 59 aastat üsna lühikene aeg. Vaadates suuri kultuurirahvaid, näeme, et nemad on oma praeguse kultuuritasemeni välja jõudnud aastasadade jooksul.

Kui Eesti Päästekomitee 1918 aastal 24. veebruaril manifestiga kuulutas Eesti iseseisvaks Vabariigiks, siis jäi 24. veebruar meile Eesti Vabariigi sünnipäevaks. Kaks aastakümmend saime oma Vabariigi aastapäeva tähistada segamatult. Siis rööviti meilt meie vabadus. Meie elasime üle kaks okupatsiooni, kus Vabariigi aastapäeva pühitsemine olenes okupantide loast või keelust.

Jakobson meenutas omas sõnavõttus Atlandi deklaratsiooni ja leidis, et selle õilsad lubadused ei leidnud kunagi praktilist rakendamist. Meie kohuseks on seda siiski maailmale meele tuletada ja oma võitlust vaimurelvaga jätkata, et oma rahva õigusi taastada. Meie ei nõua midagi, millele meil õigust ei ole. Aga meie ei lakka nõudmast seda, millele meil on täielik õigus.

Borâsi Pärnu lipkonna skautlikud noored esitasid katke kirjanik Kangro "Veebruarist" ja laulsid Aaviku "Hoia Jumal Eestit".

Järgnes Eesti Vabadussõjast osavõtnute austamine. Kapten Jakobson meenutas Kangro "Veebruari" ridu: "Kaks pikka aastat pidid seisma valvel su hälli juures eesti püss ja pikk" Selle püssi ja piigi hoidjad olid eesti sõdurid. Sõjast on möödunud juba rida aastaid, kuid meil on veel

Hain Rebas tutvustas Rein Taagepera satelliitsuse teooriat.

järel mehi, kes sel ajal olid püssi ja piigi hoidjad.

Need on Vabadussõjast osavõtjad ja sangarid. Nad rajasid ja sillutasid selle tee, mida mööda eesti rahvas vaba rahvana sammus vabade rahvaste perre. Meie ei tohi ühelgi Vabariigi aastapäeval teie teeneid unustada, meie ei unusta seda ka täna. Selle tänuks asetame täna valge lilleõie teie rinda.

Luule Andersson asetas igale vabadussõjalasele valge rinda lilleõie.

Helene Sagrits deklameeris Undi "Ole valvel". Vaimulikus osas mälestati vaikse leinaseisakuga kõikide aegade isamaa eest võideldes langenuid.

Aktusekõnelejaks oli fil.dr. Hain Rebas Göteborgist, kes oma sõnavõtu alguses ütles, et tal noorema inimesena on raske leida ainet kõnelemiseks. Ta lubas esitada uue vormi E.V. aastapäeva tähistamiseks:

"Tahan esitada mõtteid eesti rahva tuleviku kohta, mida mitmel põhjusel ei refereerita pagulasajakirjanduses", ütles kõneleja rõhutades, et need mõtted liiguvad globaalses ulatuses, näit. Metsaülikoolis Kanadas ja Metroos Rootsis. Õpetajad nendel kursustel on tihedalt seotud rahvusvaheliste teaduslike organisatsioonidega.

Hain Rebas tutvustas seejärele kahe isiku mõtteid Metsaülikoolist ja Metroost. Valter Rand on kirjutanud estoloogiast, filosoofiast, kuidas suhtuda eestluse mõttesse. Rein Taagepera mõtted omakorda viivad ettepanekule, et Eestis tuleks Paasikivi-liin läbi viia. "Peame olema suveräänne rahvas. See tähendab omaette valitsust, omaette ühiskondlikke ja poliitilisi organisatsioone. Kõik käsud ja korraldused, mida eesti elanikkond peab arvesse võtma, peavad tulema Tallinnast.

Kõneleja leidis Taagepera mõttekäikudest, et meie ühiskondlik kord peaks põhiliselt olema sama kui suurel naabril: "On selge, et meie välispoliitika ja valitsuse koosseis peavad olema vastuvõetavad suurele naabrile. Sidemeid Lääne-Euroopaga saab laiendada vaid sel määral, kuivõrra suudame suurt naabrit veenda, et meie ei kavatse neid kasutada tasakaalu rikkumiseks.

Tuleb hüljata mõte meie ühiskondliku korra muutmiseks erinevaks naabrist. Suure naabri nõusolekul tuleks muuta partei eesti osakond omaette parteiks ja majanduses viia läbi territoriaalse juhtimise põhimõte", märkis kõneleja ja lisas, et Eesti astumine Varssavi-pakti ja UNO liikmeks on võimalik vaid siis, kui teised suurriigid sellega on nõus.

Aktiivne osavõtt UNO kõikidest tegevustest on võimalik vaid suure naabri nõusolekul. Väline vorm, milles need etapid teostuksid, ei ole oluline. "Sisu on tähtsam kui silt pakendil". . .

Pikaleveninud ettekande järel leidis kõneleja, et kuulajad võibolla on masendatud pikkusest ja võibolla ka sellest, et mitmed esitatud ideed on väga võõrad.

Aktusekõne järel laulis Borâsi laulutrupp "Veel kaitse kange Kalev", "Sääl on meie Eesti" ja "Sa oled nii armas mulle" Aliide Saadre juhtimisel.

Lõppsõna ütles Borâsi Eesti Seltsi esimees Eralt Art.

"Rein Taagepera poliitiline filosoofia ei ole eestlastele vastuvõetav. Juba see, kuidas ta esitab oma mõtteid, näitab, et ta ei tunne venelasi. Kõik on ainult utoopia, ilma mingisuguse reaalse põhjata."

Art vaatles lühidalt eestlaste rahvuslikku kokkuhoidu Paala lahingust Vabadussõjani ja Eesti Vabariigi kaotuseni.

Meie ei saa unustada küüditamist 1941, meie ei saa unustada märtsiküüditamisi 1949. Meie ei saa unustada kommunistliku Venemaa mõrvu eesti rahva kallal, ei täna, ei homme, ei kunagi! Meie siin võõrsil ei võitle tänapäeval relvaga käes vaenlase vastu. Meie võitlus tänapäeval on meie olemasolu esiletõstmine, meie iseseisvuse nõude alaline esitamine, vene kommunistlikule toorusele sõrmega näitamine.

Meie kohuseks on näidata ja meele tuletada, et meil on õigus Eesti Vabariigi olemasolule, et meil on õigus elada ja tegutseda iseseisva rahvana oma põlisel kodumaal. Seda nõuavad ka eestlased Eestis. Eesti vaim, eesti vabadusiha, Eesti Vabariigi mõte elab edasi ka kodumaal, kuigi seal kantakse ohvreid, elatakse üle vangistusi ja piinu. Kommunistlik türannia ei ole suutnud ega ka suuda lämmatada vabadusiha eestlaste südameis, ei kodumaal ega ka võõrsil."

Peale pidulikku aktust, siirduti kõrvalruumidesse, kus Borâsi Eesti Seltsi perenaised olid katnud kohvilauad ja kus oli võimalik diskuteerida päeva peokõnet ja sündmusi.

AE

August Jakobson nõudis eesti rahva õiguste taastamist.

• Mis juhtus

VENE PROTEST BIENNAALI VASTU

Veneetsias toimub suvel järjekordne iga kahe aasta tagant korraldatud üleeuroopalik kunstinäitus, nn. biennaal. Sel korral olid näituse organiseerijad valinud biennaali motoks: Kultuurilised vastuolud idas, teisitimõtlejad N. Liidus.

Otsekohe protesteeris N. Liidu saatkond Roomas biennaali teema vastu. Biennaali sihiks olevat ju arendada sõprust rahvaste vahel ja mitte puutuda üksikute riikide siseasju. Itaalia välisministeerium katsub lahendada probleemi nn. diplomaatilikul teel.

SOOMEST SAKSAMAALE 22 TUNNIGA

Suvel hakkab Helsingi ja Travemünde vahel ühendust pidama uus suur soome laev, mille suurus on 23 000 tonni ja mis peaks praegu 36-45 tundi aega võtva vahemaa sõitma ära 22 tunniga.

Uus laev on 23 meetrit kõrge, 25 meetrit lai ja 200 meetrit pikk ning kujutab endast ujuvat lukshotelli, kus võidakse pidada kongresse 400 osavõtjaga.

KATASTROOF RUMEENIAS

Rumeeniat tabas maavärin pealinna Bukaresti ja õlilinna Ploesti piirkonnas, mida Richteri-skaala järgi mõõdeti 7,2 ühikuga. Rumeenia võimud ei ole avaldanud avameelselt kahjude ulatust, kuid on selge, et Bukarestis on vähemalt 20.000 korterit hävinenud ja surnuid arvatakse olevat 1000 ja 2000 vahel. Varemetes kestavad kaevamised ohvrite ja üleela-ute leidmiseks.

Elamute kõrval on hulk tööstusi hävinenud. Ploestis on 50 õlilallikat tegevuse lõpetanud.

SPIOON KOJU MADRIDIST

Hispaania võimude nõudel kutsus N. Liit koju Nõukogude kaubandusdelegatsiooni liikme Madridis Jurij Pivovarovi, kelle tegevus spioonina oli hispaanlaste poolt paljastatud. Hispaania avas alles hiljuti diplomaatilised vahekorrad N. Liiduga, mis Franco ajal olid kogu aeg katkestatud.

UUS SPIOONILUGU LÄÄNE-SAKSAMAAL

Bonnis ei paista spioonilugudel lõppu. Nüüd on vahistatud üks opositsioonierakonna CDU naissekretäre, 54-aastane Hannelise Reggentin. Ta on mh. olnud erakonna liidupäevafraktsiooni juhi Rainer Barzeli sekretäriks. Naine abiellus 8 aasta eest ühe idasaksa mehega, kes nüüd on jäljetult kadunud. Nähtavasti nägi ta, et mäng on kaotatud ja põgenes, jättes naise vastutust kandma.

• Huumor

"Kes on maksumaksja?"

"Ainuke inimene, kes riigi jaoks töötab, ilma et temalt nõutaks kutseoskust."

Sheff ametnikule:

"Millest see tuleb, härra Nataste, et olete pool tundi enne tööd juba bürоos?"

"Mu auto ei läinud käima — pidin tulema jalgsi."

"Kes on armastusjumal Amor? ItaalIane või kreeklane?"

"Venelane."

"Miks just venelane?"

"Paljad kannikad, aga relv peos."

Ali:

Talvekiri Norrköpingist

Pühad tulid, olid ja läksid — täpselt nii kui igal aastal ja uue aasta oleme jõudnud ju paigale panna.

Seekord olid meie pajuklased (pensionärid) need, kes oma Luutsia kokkutulekuga töid esimesena pühade meeleolu Norrköpingi eesti seltskonda. Selle eest hoolitsesid õieti kohaliku mängukooli mudilased ja Luutsiat tegi väike Anneli Adamson.

Sellele järgnes Skaudisõprade Seltsi Naisringi juubelinäitus. Ja — oi, milline näitus! Eesti Kodu seinad olid maast laeni väljapanekuid täis. Ja ilusaid asju! Tagaseina kaunistas suur kirevates värvides lapikestest valmistatud vooditekk. Seal oli tõesti: lipp lipi peal, lapp lapi peal. . .

Näitusega ühenduses korraldati ka loterii ja see ilus "lapitekk" oli koguni loterii peavõiduks. Näitus lõppes jõululaadaga, mida sisustasid Täienduskeskkooli tüdrukud.

Nagu öeldud, pidasid meie tublid käsitöö-naised oma juubelinäitust. Kui 10 a. tagasi asutati Norrköpingisse Skaudisõprade Selts, siis võibolla arvasid mitmed, et see on ülearune teha juba niigi üleorganiseeritud Norrköpingisse üks organisatsioon veel juurde.

Selle seltsi põhimotiiviks on, et igakülgselt abistada skautlikke noori nende tegevuses. Skautlike noorte lennud Läände olid selle moodustamisel muodugi tähtsal kohal. Elu on näidanud, et organisatsioon on olnud väga aktiivne ja täitnud kõik oma ülesanded edukalt. Eriti silmapaistev on olnud nende naisring eesotsas Hildegard Pundiga.

Naisringi aktiivsus on õieti olnud seltsi tegevuse ja selle majanduse alussambaks. Naised on korraldanud käsitöö kursusi, nagu: rahvariiete valmistamine (millest ka allakirjutanu ainukese meesterahvana osa võttis), kudumine, heegeldamine, lambivarjude valmistamine jne.

Nüüd on "Väikeses Postimehes", mis on Norrköpingi Eesti Kodu kohalik ajaleht, välja kuulutatud uued kursused: "nävesömn" ja "lek med lappar." Mida seal kavatsetakse tegema hakata, seda ma tõesti ei tea, sest "näve" on rusikas, "sömn" on uni ja "lappar" on laplased.

Aga seda me näeme kindlasti järgmisel näitusel-käsitöö laadal, milliseid esineb vastavalt traditsioonile kaks aastas: lihavõttelaat ja jõululaat. Neid laatu külastavad kohalikud elanikud väga arvukalt — jah, ka rootslased. Siit tuleb ka seltsile selle peamine sissetulek, milleks on "naiste vaev ja näputöö."

Järgmise suurüritusena on seltsil kavas ehitada oma tare Metsakodusse. Me õnnitleme juubilari ja soovime talle edu edaspidiseks!

Seltskondlikud aktiviteedid, nagu laul, rahvatants jne, käivad Norrköpingis täies hoos. VIII Üldlaulupidu Göteborgis ja selle, edukas läbiviimine on neile ettevõtteile ergutajaks horisondil.

Meie rahvatantsijate salajaseks sooviks on olnud, et järgmisel laulupeol ja ka edaspidi kõik meie rahvatantsu rühmad saaksid esineda koos. Möödunud aastal toimus selles osas juba "teatud harjutusi," nagu Eskilstunas, Metsakodus ja mujal. Neil esinemistel ilmnes teatud erinevusi, mis ka kõrvaldati.

Meie sooviks oli siis, et järgmistel esinemistel võetakse aluseks Ullo Toomi rahvatantsu raamat, kuna paremat meil kättesaadaval ei ole. Meie tantsijate hulgas tekitas nurinat, kui ilmnes, et Göteborgi laulupeoks oli Tuljakust üks osa maha tõmmatud põhjendusega, et "seda Eestis ei tantsitud." Tuljak pole mingi etniline tants, vaid on kunstlooming.

Kui talle see osa juurde loodi, siis leidsid asjatundjad, et see on teose kui terviku huvides (rondo muusika) vajalik ja sellepärast tuleks seda edaspidi ka tunnustada, eriti, kui on tegemist ülemaaliste või ülemaailmsete esinemistega. (Göteborgi ja Borâsi tantsijad tulid möödunud suvel Metsakodus selle osa tantsimisega toime ühe ainukese näitamisega ja publik nägi Tuljakut selle terves ulatuses.)

Norrköpingi EELK segakoor oma uue energilise juhi helikunstnik Herbert Piirimetsa juhatusel on usinas tegevuses. Pärast EV aastapäeva laulmisi kirikus ja aktusel on kogu energia pühendatud kontsert-balli ettevalmistamiseks, mis toimub laupäeval, 12. märtsil algusega kell 18.00 Riks-City peosaalides.

Seda peaksime õieti nimetama kontsert-rahvatantsu-balliks, kuna see toimub koostöös kohalike rahvatantsijatega, kellele lisandub veel Eskilstuna rahvatantsu rühm. Peale selle esineb kavalises osas meie "oma" flöödisolist, muusika üliõpilane Marja-Liisa Piirimets, kes on tuntud oma populaarsete esinemistega.

Kui Norrköpingi eestlastest kirjutatakse ajalehis võrdlemisi vähe, siis ei tähenda see sugugi seda, et me oleme siin sügavas talveunes. Just vastupidi — me oleme siin küll sügavas talvelumes, aga meie kultuuriline tegevus on nii vilgas, et meil lihtsalt ei jää kirjutamiseks aega üle.

Kaljo Käärik 60-a.

Kaljo Käärik, keda ta tädid ja onud "rahutu henge" tõttu "elavhõbeda tilgakeseks" kutsusid, saab 14. märtsil 60-aastaseks. Sellest tilgakesest sai keemik, tehnoloogia litsensiaat, kelle nimel on kaks patenti uraani tootmise ja üks mäepuuride alalt.

Juba 26 aastat on ta töötanud Sandvik AB Coromant kõvametalli tehases Stockholmis, algul peakeemikuna ja hiljem metallurgia ja keemia osakonna juhatajana. Selle maailmafirma ülesandel on ta osa võtnud arvukaist oma eriala konverentsidest, eriti USA-s, samuti pidanud ettekandeid. Alles hiljuti ilmus temalt elulähedane artikkel kobolti kohta.

Kaljo Käärik on mitme rootsi ja välismaa erialaliste organisatsioonide liige. Juba koolipoisi põlvest alates on ta hõimusidemeid harastanud ja Soomes ettekandeid, näiteks eesti maavarade kohta pidanud. Ta on isegi koostanud väikese stensileeritult paljundatud lugemiku soomlastele, näidetest eesti ja soome keelte lähedasest sugulusest.

Huvi hõimusuhete vastu pärineb osalt tema isalt endiselt riigitrükikoja juhatajalt Theodor Käärikult, kes 1918 novembris Eesti aj. vabariigi valitsuse ülesandel saadeti Helsingisse soome-eesti suhete "jaluleseadmiseks" ja abi saamiseks.

1939 oli Kaljo Käärik Rootsis stipendiaadina ja tal õnnestus kaasa aidata Rootsi ja Eesti tehnikaülikoolide vahelise praktikantide vahetuse alustamiseks.

Seltskondlikku tegevust eesti ühiskonnas Rootsis alustas Kaljo Käärik Balti Humanistlikus Ühingus. Asutamisest peale on ta olnud selle ühingu esimeheks ja juhatuse liikmeks mitmeid perioode. Pikemat aega on ta olnud Eesti Rahvusfondi juhatuse liikmeks ja rida aastaid on ta kaasa töötanud ERN ja Teataja juhatustes.

Poliitiliselt on Kaljo Käärik liberaal ja Eesti Liberaal-Demokraatliku Koondise juhatuse liige. Ka Rootsi Rahvaerakonnas (Folkpartiet) on ta hästi tuntud ja hinnatud koos poja Andresega. Mõlemad on olnud riigipäeva liikmete, kommunaal- ja kirikuvolikogu liikmete kandidaadid ja kuuluvad partei Stockholmi esindusse.

Inimesena on Kaljo Käärik sõbralik, alati abivalmis, galantne, seda võivad paljud daamid kinnitada. Tal on palju huvialasid. Üks nendest on krüptograafia. Ta lahendas 40 aastat hiljem vabadussõjas maha lastud vene lennukist leitud 5 vene shiffreeritud kirja ja rekonstrueeris Richard Sorge poolt kasutatud salatähestiku, mille võtmesõnaks oli "subway". See seisab David Kahni suures raamatus "Code"-breakers" koos pühendusega talle kaastöö eest. Rea aastate eest pidas ta ettekande krüptograafiast. Kuulajate hulgas oli ka August Rei, kes hoogu sattus ja jutustas milliseid salakirju nad olid kasutanud tsaari ajal.

Teine huviala on tal kulla ja hõbe kunstkäsitöö. Kui ta ema, tuntud seltskonna tegelane sai 70 aastaseks, siis oli talle kinki vaja. Kolm kuud enne sünnipäeva läks Kaljo hõbetöö kursusele ja sünnipäevaks oli suur moodsa vormiga hõbekauss valmis. Nüüd on juba 12 aastat Sandvik Luciadele antud tema disainiga hõbeehe.

KALJO KÄÄRIK

Kolmas huviala on tal antikviteetide kogumine, raamatud, rahad, vanad tööriistad j.m. Käärikute kodus võite seintele asetatud vanu käsitööriistu kui "moodsat" kunsti imetleda.

Neljas huviala on tal konserveerimine ja marineerimine, millistel aladel peetakse teda "spetsiks".

Peab nimetama ka Kaljo Kääriku huvi iga laadi dokumentatsiooni vastu. Ta on kogunud ja saatnud pikki aastaid mitmesuguseid publikatsioone rahvusvahelistele raamatukogudele ja arhiividele üle maailma. Ta on aitanud korraldada ka maestro Juhan Aaviku arhiivi ja noodikogu.

Lõpuks veel mõned isiklikud mälestused Kaljo Käärikust. Mõne aasta eest kohtasin teda juhuslikult Londonis. Otsustasime seda kohtamist tähistada väikese ringkäiguga. Sel ringkäigul kogesin, et sõber "Kali" võib üllatusi valmistada. Kõige pealt üllatas ta ühes pubis baartendrit küsides kohvi ja mind üllatas ta kui ta ühes baaris järsku haaras galantselt kõrval lauas istuva noorema daami käe, et daami haruldast sõrmust imetleda. Sellised spontaansused võivad mõni kord esile kutsuda tugevaid reaksioone daamide meespartnerite hulgas. Õnneks lõppes see seik siiski rahulikult. Ka seekord võeti Kalju Kääriku spontaansust nagu harilikult heatahtlikult.

Akadeemiliselt kuulub Kalju Käärik EÜS Põhjala ridadesse, kus ta on aktiivselt tegutsenud.

Sõbrad ja kaasvõitlejad õnnitlevad Sind ümmargusel sünnipäeval ja soovivad Sulle ja Sinu perele palju tervist ja jõudu edaspidises elus.

ENDEL KREPP

P.S.

Juubilar palub võimalikke tervitajaid ja õnnitlejaid mõtelda prof. Juhan Aaviku memuaaride väljaandmisele Eesti Kultuuri Koondise postgiro 57588-6, kaudu märkides juurde "Prof. J. Aaviku fond."

Vasaloppet eestlastega

Tänavune Vasaloppet, suusamaraton Säleni ja Mora vahel (85,5 km pikk) kujunes kuninglikuks, kuna ootamatult osa võtma ilmus ka kuningas Carl Gustaf rekordilise osavõtjaskonna, üle 11.000, hulgas. Kuningas kattis maa 8 tunni 12,11 minutiga, tulles 5708-ndaks, olles finishisse jõudes heas vormis. Kuninganna oli seal filmimas.

Suusamaratonist võttis osa ka rida eestlasi, kelledest mõned "lõid" kuningat. Vello Pihel Hälleforsist kattis 85 km maa 5 tunni 2 minuti ja 37 sekundiga, tuntud jalgrattamaratoni "Sverigeloppet" veteran ja maratonijooksja Arnold Vaide (Vessingebro) aeg olli 5.22,55, Hanno Põldmel Stockholmist 5.44,18, Werner Ruutil Smedjebackenist 5.49,57, Toomas Niitil Brommast 6.16,33 jne.

Hilda Hellas suri N. Yorgis

NEW YORK (EPL) – Estonia ooperisolist kahekümnendate aastate algusest Hilda Laks-Hellas (n-na Nusar), suri New Yorgis 21. veebruaril.

Kadunu, sündinud 22. septembril 1889 Tartus, esines lavanimega Hilda Hellas. Metsosopranina esines ta aastatel 1920-23 terves reas ooperirollides, mh. mängides ka Carmenit. Lahkus siis lavalt ja õppis meditsiiniõeks, millisele kutsele ta pühendus varsti Ameerikasse emigreerudes.

Põhja-Jäämeri - uus strateegiline ala

Põhja-Jäämeri võib tulevikus kujuneda N. Liidu allveelaevade uueks operatsioonialaks. See omakorda suurendab Teravmägede strateegilist tähtsust ning arvatavasti ka ameerika allveelaevade huvi selle ala vastu.

See oli lühidalt Fridtjof Nanseni Sihtasutuse juures töötava norra uurija Willy Österengi jutuajamise tuum riigikaitse ajakirjale Norges Försvar. Selles uusi vaatekohti sisaldanud jutuajamises Östereng ütles, et N. Liidu Delta-klassi allveelaevu, mis paigutati Murmanski 1972 ei ole nelja viimasel aasta jooksul nähtud Norra merel, kus sõjaline tegevus on muidu märgatavalt elavamaks muutunud.

See nähe toetab Österengi arvates teooriat, et tegevuse raskuspunkt on siirdumas Norra merelt Põhja-Jäämerele. Mereteed sinna lähevad nii lääne kui ka ida poolt Teravmägeesid. See muidugi suurendab nende saarte strateegilist väärtust.

Arengul on norra uurija arvates mitmeid põhjusi. Kõigepealt see, et Nato luuremeetodid Norra merel on vähehaaval nii tõhusaks muutunud, et N. Liidu allveelaevadel on sel merel üha raskem jääda märkamatuks. Teiseks on Põhja-Jäämerel ka muidu paremad voimalused enda peitmiseks. Allveelaevast ei ole kuigi kerge avastada teist allveelaeva, kuna jäämassid liiguvad ja kolisevad kogu aeg. Nende keskel on hää peidus olla.

Venelastel on österengi arvates pealegi arvatavasti paremad teadmised põhja polaarpiirkonnast kui teistel rahvastel. Ameeriklased tegid juba viiekümnendatel aastatel ja kuuekümnendate alguses katseid, mis näitasid, et allveelaevad on suutelised lõhkuma kuni ühe meetri paksust jääd.

Allveelaevad saavad seega opereerida ka jää all. Nii on neid muidugi raskem avastada. Peale selle võivad juba nimetatud Delta-allveelaevad ulatuda oma rakettrelvadega tervele Põhja-Ameerika mandrile ja Hiinasse. Nende laskekaugus on 7.800 km. See tähendab, et neil el ole enam vaja kasutada Norra merd läbisõiduks Atlandile ja sealt Ameerika idaranniku lähedusse.

Kuna Teravmäed on nii tähtsad, võivad venelased Österengi arvates sõja korral karta, et neid kasutatakse allveelaevade vastase võitluse baasiks. See omakorda võib viia selini, et venelased ise katsuvad võimalikult kiiresti need saared oma kätte saada. Selle juures Östereng nimetab ka seda, et Teravmäed on rahvusvahelise lepinguga demilitariseeritud.

Iseasi on, kas eriti venelased sellest lepingust sõja korral kinni peavad.

Usutleja märkusele, et kuna venelased kasutavad Põhja-Jäämerd oma allveelaevade koondamisalaks, siis võib oletada, et ka ameeriklased teevad sama ja seega võib tulevikus kasvada kahe superriigi vaheline pinge sel merel, vastas Östereng, et ta ei usu niisugusesse pinge kasvamisse. Küll on aga tõenäoline, et kahe superriigi kohalolek sel alal on senisest ulatuslik, ilma et see tingimata tekitaks pinge kasvamist.

Östering nimetas veel, et möödunud aastal õnnestus ühel nõukogude kaubalaeval juba aprillis pääseda ühele kaugel põhjas asuvatest õliväljadest. Venelastel on nüüd kasutada ka moodsad aatomijäälõhkujad. Põhjapoolseid mereteid ei kasutata eeskätt läbisõiduteeks Vaiksesse ookeani, vaid strateegiliselt tähtsate kaupade transportteeks. See vähendab N. Liidu sõltuvust Siberi raudteest, mida on kerge läbi lõigata.

Prof. Kant 75-aastane

Prof. Edgar Kant

Lundis tähtus 21. veebruaril 75. aluaasta E.V. Tartu ülikooli viimasel rektoril prof. Edgar Kantil.

Rahvusvahelise kuulsusega majandusgeograaf on juba pikemat aega olnud avalikust elust ja teaduslikust tööst eemal haiguse tõttu.

Juubilare Lundis

Lundis tähistas 28. veebruaril oma 85-ndat sünnipäeva Helene Trikson.

Lundis tähistas 60-aastast sünnipäeva Herman Saarman.

Information från SCB — Statistiska centralbyrån

Underhållen höjs med 7%

Underhållsbidragen höjs den 1 april med 7 procent. Höjningen är lagstadgad och grundas på förändringen av konsumentpriserna.

Höjningen gäller underhåll som bestämts *före* 1 april 1977. Alltså också de som höjts tidigare år. Men höjningen gäller *inte* underhåll med särskild indexklausul inskriven i avtalet eller domen.

Har du några frågor, vänd dig till **socialkontoret** i din kommun.

Lõuna-Rootsi aktused:

"Säilume kui võõrsil püsib eestiline kodu"

MALMÖ (EPL) — Lõuna-Rootsis tähistati Eesti Vabariigi 59-aastapäeva pidulike aktustega Malmös koos Lundi eestlastega, Helsingborgis ja Kopenhaagenis 26. ja 27. veebruaril. Üldkorraldajaks oli Veebruarikomitee kohalike eesti organisatsioonide kaasaaitamisel.

Ilus, päikesekõllane ilm soodustas inimeste kokkutulekut, mis oli kõiges kolmes kohas rahvarohke. Aktusekõnelejaks oli tehn. dr. Ivar Paljak Stockholmist, kuna kontsert-osas esines sopran Vilma Brinkmann-Põldoja Hamburgist. Malmös oli eestlasi tervitamas nende rahvuspäeval Moderaatide erakonna poolt riigipäevalige jur. kand. Joakim Ollén ja sotsialdemokraatide poolt Arne Kristoffersson. Kokkutuleku kohad olid kaunistatud eesti värvide ja lilledega.

Aktus Malmös peeti vana ajaloolise Raekoja Landstingi saalis, mille seintelt vaatasid alla Rootsi kuningriigi kroonitud valitsejad. Kõnetool oli kaetud sini-must-valgete värvide ja vapiga. Lipuvalves seisid skaudid.

Peale palvust õp. Karl Laanteelt lausus avasõnad Piret Kaaman Eesti Üliõpilaskond Lundis poolt. Ta märkis, et viimasel ajal on maailma avalikkuse tähelepanu olnud koondatud inimõiguste rikkumisele Nõuk. Liidus. Tshehhoslovakkias ja Poolas aga okupatsioonivõimude rõhumine Eestis, näiteks Tallinna kohtuprotsessi puhul, ei leidnud rootsi poolel eriliselt käistamist.

Meie ütesandeks on äratada Nüüd, kus maailma pilgud on juhitud idadiktatuuride rõhumisele, tähelepanu olukorra kohta Baltikumis. Seda peaks meist igaüks tegema oma tutvuspiirkonnas nii töökohtadel kui rootsi sõprade keskel aga samuti varustada vastava materjaliga rootsi ajakirjandust ja TV-d ning raadiot.

Järgnevalt esitas sopran Vilma Brinkmann-Põldoja kolm laulu: "Lauliku lapsepõli" Miina Härmalt, "Seal on me Eesti" Elmar Rajaloolt ja "Varsakabi" Priit Ardnalt. Brinkmann-Põldoja omab meeldiva ja koolitatud hääle. Ta ei olnud esimene kord kõlaliseks Rootsi kaasmaalastele: paar aastat tagasi võisime teda kuulda siin ja loodame teda näha ka edaspidi. Teda saatis klaveril Hans Hellsten.

Sisuka aktusköne eel andis tehn. dr. Ivar Paljak edasi parimad tervitused STockholmi eestlaste poolt, mida kviteeriti aplausiga. Oma köne algul ta puudutas eestluse olukorda Rootsis uue sisserändajatepoliitika taustal. Need on rajatud võrdsuse, valikuvabaduse ja koostöö põhialusele. Valikuvabaduse põhimõte on meile, eestlastele, väga oluline.

See võimaldab meie organisatsioonidele, koolidele, kirikule, kirjastustele, ajalehtedele ja laulukooridele reeglipärast riiklikku toetust. Rootsi koolides õppivatel sisserändajate noortel, seega ka eesti noortel, on õigus emakeele õpetusele 2 tundi nädalas.

Stockholmi piirkonnas töötavad praegu 4 eesti pedagoogi 75 eesti õpilasega. Tõturu ministeeriumi juurde on loodud Sisserändajate Nõukogu sotsiaal- ja kultuurküsimustes. Nõukogu 21-st liikmest on 12 sisserändajate esindajad, nende hulgas ka eestlaste (dr. Ivar Paljaku läbi. Toim.) ja lätlaste esindajad.

Kas kaua oodatud abi ei ole tuhnud liiga hilja? Noored rääägivad omavahel harva eesti keelt ja uusi abielusid eestlaste vahel estineb kasinalt. Ei ole siiski veel hilja kasvavast eesti põlvkonnast võita vähemalt osa eestlusele. Meie rahvusliku säilumise ja arenemise võti on meie inimeste endi käes. Riik tagab vaid välised tingimused.

Eestluse aluseks on eesti kodu. Meie perekondades tuleb tegeleda lastega emakeeles ja meeles väikelapse east kuni teismeeani. Alles siis, kui oleme teinud omad kodud eestilikuks, vanavanematel on siin asendamatu osa, võime arvestada ka Rootsi sisserändajate uue poliitikaga, et see annab meile soovitud tulemusi.

Käsitledes meie vahekordi kodumaaga, oleme alati olnud ummikus. Kuidas suhelda oma kodurahvaga ilma, et oleksime sunnitud võtma kontakti okupatsioonivõimuga? (See osa dr. Paljaku kõnest eraldi teisal!).

Aktusköne järele esinenud Lundi eesti Mänguringi mudilaste kõnekoor alnel "Mu esivanemad", kes said spontaanse kilduavalduse osalisteks.

Seejärele esinesid kahe rootsi poliitiliste parteile esindajad eestlastele tervitusega. Sotsiaaldemokraatide poolt Arne Kristoffersson rõhutas, et inimeste mahasurmumist ei saa kiita heaks ükspuha, kus kohal. Rootsi ühiskond peaks aitama eestlasi, et parandada olukorda nende kodumaal.

Moderaatide erakonna Riigipäevalilge, jr. kand. Joakim Ollén toonitas, et vabadus kuulub kõikidele rahvastele. Meie ärgu nõudku seda vaid kaugel asujatele vaid esijoones neile, kes otse meie läheduses, nagu Eesti. Sellega seovad meid pealegi vanad jaloolised sidemed. Kõneldakse poliitilise anektoodina, mis masendavalt tõsi, et Eesti on maailma kõige suurem ja jõukam maa ja selle pealinn on Moskvas. Piir käib vastu Hiinat ja tema rahvas on Siberis.

Edasi kuulsime nelja laulu Vilma Brinkmann-Põldojalt: Mart Saare "Unustamatu laul", Elmar Rajaloo "Liblikas", Eugen Kappi "Ketra, Liisu" ja Villem Reimani "Tiideratas, taaderatas". Peale lisapala ja kilduavalduste sai lauljatar laste kaudu tänulilli koos klaverii saatjaga.

Lõppsõnad lausus Malmö Eesti Seltsi esimees REin Aõu, kes nii eesti- kui rootsi keeles märkis, et ühe vähemusrahvuse keel ja kultuur rikastab samal ajal ka asukohamaa ühiskonna kulturi. Meie usume, et kord pääseb õigus ja inimvabadused võidule ka meie rõhutud kodumaal. Kõnelejatena nii külalisi kui esinejaid, mille järele lauldi eesti hümni.

Vabariigi aastapäeva aktus toimus Helsingborgis järgmisel päeval Maria koguduse saalis rohke rahva osavõtul. Avasõnad lausus siin Aksel Vaigur ja lõppsõnad olid Veebruarikomitee esimehelt Heiner Erendilt, kes oli pidustuste läbiviija ja koordineerija kõiges kolmes keskuses.

Taani eestlaste kokkutulek oli Kopenhaagenis, Andreas Ordrei ruumes sama päeva õhtul. Siin tervitas kokkutulnuid korraldajate nimel dr. Vello Helk ja kava lõpul kõneles Mare Sergo. Lõpuks istuti koos ühislauas.

OSVALD VIIRSOO

Väikelaste kõnekoor esinemas. Vasakult Mari Aaman, Urve Laas, Piia Kauri, Peeter Randsalu ja Siim Aring (Foto: Toomas Asu).

Publikut E. V. aastapäeva aktusel Malmös (Foto: Toomas Asu).

Kuhu jäi Hispaania riigi kullareserv?

Umbes kolme aasta eest andis Hispaania finantsminister oma nõusoleku raamatu väljaandmiseks, mis toob andmeid Hispaania kullareservide salapäraselt kadumise kohta Hispaania kodusõja päevil.

Hispaania riigile kuulunud kuld, mida oli 634 tonni ja mis oli kehtiva vabariikliaste valitsuse kullareserviks, toimetati salaja 1936-ndal aastal kodusõja alguses välismaale hoiule. Vabariiklaised müüsid osa rikkalikust kullavarust Prantsusmaale, osiss kindral Franco rahvusliike võigede vastu võitlemiseks suuremas koguses relvi ja sõjavarustust, osa kulutati relvastusele, mis tuli Nõuk. Liidust.

Ülejäänud suured kullavarud kadusid aga salapäraselt viisil teadmatusse. . . Mis juhtus kodusõja lõppedes Hispaaniast väljatoimetatud väärtuslike kullatonnidega, on jäänud mõistatuseks. Suurt kullakadumist esitav raamat, mille autoriks on Valencia ülikooli professor Angel Vinas, näitab mis tõenäoliselt juhtus Hispaania kullaga.

Ametlike tõestusandmete järele pidi Hispaaniale kuuluv tohutu kullalaadung minema N. Venepanka Prantsusmaal. Mis edasi juhtus ja kas kogu kullakoorem üldse sinna paigutati, on jäänud teadmata.

On ka teistsuguseid andmeid. Hispaania kulda laaditi Nõukogude Liidu laevale või laevadele valitsusvägede ((kuhu kuulusus ka

välismalit saabunud kommunistide Internatsionaalne Brigaad) käes veel olevais sadamais Vahemere rannikul, kust kogu väärtuslik laadung viidud Vahemere ja Musta-mere kaudu Venemaale.

Kuna uus Hispaania valitsus on otsustanud alustada sidemete loomist N. Liiduga, on Hispaania kullaotsimise raamat millegipärast sealsete raamatukaupluste riiulitelt kõrvaldatud. Trükiteos võib praeguse valitsuse korraldusel minna piletusahjudesse või ümbertöödeldult paberimassiks. (EPL/KP).

Lugeja kirjutab

KUHU JÄÄB EESTLASTE MILJON?

Möödunud aasta juulikool Baltimore Esto 76 raames kokku astunud Ulemaalimne Eesti Rahvuskongress võttis üksmeelselt vastu REE esimehe Olaf Muruki ettepaneku ülemaalimse miljonidollarilise rahvusfondi loomiseks.

Neli meest tegid sealsamas annetused, igaüks tuhande dollari ulatuses ja Rahvuskongress tegi Ülemaalimsele Eesti Kesknõukogule, asukohaga New Yorgis, ülesandeks organiseerida fondi loomiseks kõik vajalik.

Austraalia rahvusgrupi esindaja Tiiu Kroll andis Kesknõukogu käsutusse 15 000-lise tšeki, mille annetaja soovis jääda anonüümseks.

Nüüd on otsuse tegemisest möödunud kaheksa kuud, kuid veel pole kuuida olnud, milliseid samme on Ulemaalimne Kesknõukogu fondi loomise suhtes astunud.

Hiljuti oli Saksamaal koos Kesknõukogu Euroopabüroo, millest võttis osa Kesknõukogu esindajana G. Buschman Washingtonist, kuid ilmselt pole sel koosolekul sõnagagi puudutatud fondi küsimust.

Samuti mitte Ameerika eestlaste Rahvuskomitee koosolekul (vt. Eesti Päevaleht 16. veebr. 1977) kus küll esitati aruanne Baltimores toimunud rahvuskongressi kohta, mille järgi kongressist osa oli võtnud 144 organisatsiooni 11 maalt.

Mis aga on sündinud 144 organisatsiooni otsusega, sellest ei sõnagi.

Siinjuures tuleb meenutata, et leedulased koguvad juba teist miljonit ja lätlastel on koos pool miljonit, aga meie, eestlased pole veel suutnud alustadagi.

Kas ehk mitte sellepärast, et Kesknõukogu liikmete aeg on selleks kulunud, et võidelda järgmise Esto Rootsis korraldamise vastu?

ESTOLANE

Kohalik elu

BORÅS

Peakoosolek

BESS aasta peakoosolek toimub pühapäeval, 27. märtsil kl. 14 Pärnu lipkonna ruumides, Fristadsvägen 104. Päevakorras koosoleku rakendamine, 1976 majanduse aruanne, 1976 tegevuse aruanne, aruannete kinnitamine, 1977 tegevuskava ja eelarve, liikmemaks, valimised, kohal algatatud küsimused. Pärast koosolekut kohvilaud. Kõik BESS liikmed, lastevanemad ja noortesõbrad teretulnud.

GÖTEBORG

Naisringi koosolek

Göteborgi Eesti Seltsi Naisringi peakoosolek peetakse pühapäeval, 13. märtsil kell 15 Seltsi ruumides, Drottninggatan 27.

Päevakord: avamine ja rakendüs, 1976 aruanded, 1977 tegevuskava ja eelarve, valimised, kohal algatatud küsimused ja läbirääkimised. Kõik liikmed on teretulnud.

METSAKODU

Taliharjapäev

Metsakodu tavakohane taliharjapäev toimub tänavu pühapäeval, 20. märtsil. Kalapüügivõistlus sikutiga hõbeahvena võitmiseks selleks aastaks algab kl. 10.30. Talisport ja koldelõke kogu päeva. Supisöögjal registreeruda hiljemalt reedel 18. märtsil tel. 0515/146 74 (Kajandi).

Tere tulemast!

STOCKHOLM

SEM lauluvendadele

Stockholmi Eesti Meeskoori järgmine lauluharjutus toimub Hedvig Eleonora koguduse saalis, Jungfrugatan 4 B teisipäeval, 15. märtsil kl. 18.30. Ettevalmistusel valmuliku kontserdi kava.

SÖDERTÄLJE

Kontsert-jumalateenistus

Södertälje eesti koguduse kontsert-jumalateenistus toimub laupäeval, 12. märtsil kl. 16 vanas S:t Ragnhildi kirikus. Juhtustab õpetaja Artur Kõdar, kontsertosas tenor Aarne Viisimaa. Kasutusel on laululehed.

UPPSALA

Peakoosolek

Uppsala eesti pensionäride ühingu veerandaasta peakoosolek peetakse 15. märtsil kl. 15 Eesti Kodus, Geijersgatan 12 A.

GES peakoosolek

GES juhatus ja rev. kom. liikmed. Esireas vasakult Arnold Ojari, Ülo Süld, Elmar Aibast ja Evald Lilleste. Teises reas vasakult Matti Karisaar, Hartvig Engso, Edvard Aasa, Valentin Kolk ja Juhan Henning. (Foto Kopler).

Göteborgi Eesti Seltsi korraline aasta peakoosolek peeti 27. veebruaril. Seda juhatas Elmar Aibast ja protokollis Valentin Kolk.

Tegevuse aruandest nähtus, et on korraldatud mitmeid kultuurilisi üritusi koos teiste kultuuriorganisatsioonidega, samuti EV aktust.

Martin Pommeri stipendiumifondist on välja antud stipendiume neljale öpilasele kahe tuhande krooni väärtuses. Valgeranna suvekodus on tehtud korrastustöid ja remonti.

Hispaanias paikneva villa krunt mille omandasid vöörad, oli hispaania kohtus, mille tulemusena see seltsile tagastati. Selts loodab müügitehingu käesoleval aastal löpule viia.

Tegevuskava näeb mh. ette Pommeri-fondi stipendiumide andmise jätkamist eesti noortele. Samuti vöimaldada lastele suvist puhkust Valgerannal, loodetavasti kahes vahetuses.

Kassa aruanded kandis ette laekur Hartvig Engso ja naisringi aruande Tamara Pölder. Esitatud aruanded kinnitati ühel häälel.

Kevadel valmib suvekodus uus tulekaitse häiresüsteem, mis maksab umbes 20 000 krooni.

Seltsi juhatus üüris välja ühe toa Göteborgi ja Lääne-Rootsi kogudusele, kus praegu paikneb koguduse kantselei.

Valiti seitsme-liikmeline juhatus, kuhu kuuluvad Evald Lilleste, Elmar Aibast, Hartvig Engso, Edvard Aasa, Matti Karisaar, Ülo Süld ja Arnold Ojari.

Revisjoni-komisjoni valiti Valentin Kolk, Juhan Henning ja Aleksander Metzlow.

Juhatuse koosolekul jaotati ametid järgmiselt:

Evald Lilleste esimees, Elmar Aibast abiesimees, Ülo Süld sekretär, Hartvig Engso laekur, Edvard Aasa abilaekur, Mati Karisaar abisekretär ja Arnold Ojari varahoidja ning majavanem.

Suvekodu toimkonda kuuluvad esimehena Matti Karisaar, sekretärina Ülo Süld ja laekurina Edvard Aasa. (EV).

Aktus Uppsalas:

Tulevikku vaadates on oluline minevik

UPPSALA (EPL) – "Ei saa ühineda tänapäeval sageli tarvitatava väitega, et peame vaatama ainult tulevikku ja mitte minevikku – see tulevat unustada, koos Vabariigi aastapäevaga", ütles Uppsalas peetud Eesti Vabariigi aastapäeva aktuse könes noortejuht skm. Richard Norvell.

Taröhutas, et igal kultuurrahval peab olema oma ajalugu, oma minevik, sest see on tuleviku ehitamise aluseks. Eesti rahva minevik on olnud alaline vöitlus ülekohtu vastu ja vöitlus oma rahvuse, selle kultuuri säilitamise ja vabaduse eest.

Kui meenutame, et eesti rahvustunne ärkamisajal ehitati just üles muistsele vabadusvöitlusele ja muistenditele, siis vöib paralleele tömmata nüüdse rahvusliku erksuse alahoidmisega teadmises, et eesti rahvas on pärast sajandeid siiski kord saavutanud uue iseseisvuse, vöidelnud selle eest Vabadussöjas ja näidanud maailmale, et ta suudab olla iseseisev oma riigis. See on teadmine, mida paljudel oma vabaduse eest vöitlevatel rahvastel puudub.

Köneleja käsitles säilumisprobleeme paguluses ja ikestatud kodumaal. Uhel pool täielik vabadus end säilitada, teisel pool sundolukord venestamisega, mis tekitab trotsi ja vastupanu eriti noortes. Ja kuigi siin Rootsis sundi ümberrahvustumiseks ei ole, siis jääb puudu just sellest trotsist – olles sarnased pärisrahvaga on ärasulamine tösisemaks probleemiks, kui ei omata rahvuslikku teadvust.

Köneleja oli siiski optimist eesti uute pölvede säilumise suhtes siin läänemaailmas:

Eesti noortel on avanenud vöimalusi kokkusaamiseks ülemaailmses ulatuses. Esimesed sammud selleks olid Skautlikud maailmalaagrid. Kuid need olid suunatud eesti noortele skautluse ridades. Ülemaailmsete Eesti Päevade möte oli juba laialdasem.

See on andnud juba kahel korral vöimalust kokkusaamiseks eri huvialadega eesti noortele. Selle tähtsust nägime Torontos ja Baltimores. See, kes nägi üritusi, kus domineerisid tuhanded eesti noored, muutus tahes tahtmatult optimistiks. Kuuldes seal vöi hiljem kodus, eesti noorte vaimustust ja uhkusetunnet, et oldi hakkama saadud valguspidude esinemistega, laulupeoga, jne, oli ka optimismiks pöhjust. Viimastel aastatel ütlevad eesti noored: on tore olla eestlane!!

Aktuseköneleja Richard Norvell.

Ülemaailmsed Eesti Päevad aktiveerisid eestlasi Kanadas ja USA-s kus varem samalaadilistel üritustel osavötjate arv oli loetav sadades, tuleb nüüd tihti kasutada tuhandeid.

Organisatsioonide kongressil Roo[t]sis tegid skaudid ettepaneku, kuulutada 1977 Eesti Noorte Aastaks. Sama ettepanek tehti ka KESNIK'ul ja hiljem Rahvuskongressil. See vöeti vastu, kusjuures leiti, et sobivaks Noorte Aasta löpuks oleks Maailmalaager 1978 Lakewoodis.

Kas pole sobiv löpetada Noorte Aastat vägeva suurüritusega, kus on koos ligi 1000 eesti noort. Rootsis on kavandamisel mitmed noorte üritused ülerootsilises urituses, mida kavandavad ja juhivad noored ise.

Uheks eestlusest eemalejäämise pöhjuseks 33 pagulusaasta jooksul on olnud asjaolu, et eestlaskonnas on omavahelised tülid pagulasorganisatsioonides. Vanema generatsiooni omavaheline kisklemine on noortele vastik ja arusaamatu. Kas meie eestlaskond ei jöua kord nii kaugele, et omavahelised sisepoliitilised nägelemised paguluses löpetatakse?

Palju tublisid eestlasi minu generatsioonist ja nüüd pealekasvanud noortegeneratsioonist on jäänud eemale just ülalmainitud pöhjustel. Peame kord jätma oma isikliku prestiizhi küsimuse körvale ja mötlema sellele, et meil on sama siht – eestluse säilitamine.

Vaatamata möningatele ebasoodsatele asjaoludele (alanud spordinädal koolides, palju nooremaid Uppsalast ära) oli siiski ligi 100-pealine publik kogunenud Katedraal-kooli ilusasse aulasse. Kuna selles aulas on istekohti 600-le, siis kohale ilmunud sada suutis saali üsna höredalt täita.

Könelejana esinesveel kohaliku üliöpilaskonna esindajana fil.-stud. Jaak Akker, kes oma sönavötus toonitas, et mälestused on vöibolla väga olulised vanematele inimestele, kuid nooremad mötlevad ja elavad rohkem tulevikule.

Muusikaline osa, andis välja väiksema kontserdi möödud. Esinesid kolm meie parimat oma aladelt: Lehti Aug (sopran) lauludega eesti heliloojatelt, Alfred Pisuke viiulil ja Hilma Nerep-Mossin klaveril. Nad esinesid suures osas sama kavaga, millega nad andsid iseseisva kontserdi möödunud sügisel Stockholmi kontsertmajas. Kuna allakirjutanul oli vöimalus ka nende Stockholmi kontserdil olla, siis julgeksia peaaegu ütelda, et samad palad pääsesid Uppsala katedraal-kooli aulas paremini möjule kui Stockholmi kontsertmaja väikeses saalis.

Muusikaline osa oli seekord suurem kui tavalise aktuse raamidesse mahub. Ettekandele tulid viiulil ja klaveril Heino Elleri "Lüüriline laul", Kaljo Raidi "Concert Piece" (neljas osas), Kaljo Raidi "Eesti süit" rahvaluludest ning Juhan Aaviku "Fantaasia" op. 130 Pisukese ja Nerep-Mossini esitusel, ning vokaalmuusikast: Aleksander Läte "Palve", Eduard Tubina "Ingel lauludega" ja "Önne ootel", Johannes Kappeli "Oleksin laululind", Juhan Aaviku "Kojuigatsus" ja Evald Aava "Juta aaria" ooperist "Vikerlased" Lehti Augi ja H. Nerep-Mossini esitusel.

Tänu körgekvaliteetsele ettekandele ja ruumi heale akustikale oli see köik kokku töeline muusikaline elamus. Hiljem tähandas üks publiku hulgas viibinutest et nii ilusat aktust ei ole varem Uppsalas olnud... Kahju ainult neist, kes kohal ei olnud! (KaVas).

Sekreetsed protsessid ning kadumised Soomes

HELSINGI (EPL) – Kas Soome on muutumas maaks, kus inimesed kaovad, ilma et keegi sellest teaks, ja kus arreteerituile langetatakse salajastel kohtuprotsessidel otsusi, mis koos dokumentidega kuulutatakse igaveseks ajaks salajasteks?

Seda küsib üks ja teine tänapäeva Soomes.

Ametlikult poolt on antud möista, et protsesside olemasolu ja nende protokollide ning otsuste kuulutamine salajaseks vöi nende täielik varjamine on vajalik, et mitte rikkuda delikaatseid välispoliitilisi suhteid. Teatavasti peaaegu köik söjajärgsed spionaazhiprotsessid Soomes ongi peetud N. Liidu (vöi teiste kommunistliku bloki riikide) kasuks töötanud salakuulajate vastu. kas selles on aga vaja minna nii kaugele, on iseküsimus.

Igal juhul on küsimus avalikkuse pöhimötte rakendamisest kerkinud esile vähehaaval üha teravamal kujul.

Hulk aastaid tagasi korraldati kohtuprotsess ühe Helsingis asuva ortodoksi kiriku uksehoidja Bashmakovi ja tema abikaasa vastu. Neid süüdistati selles, et nad olevat levitanud Vene solidaristide lendlehti Leningradis. Solidaristide liikumise peastaap asub teatavasti Frankfurt am Mainis Lääne-Saksamaal.

Bashmakovidelt vöeti varandus ära ja nende protsessi protokollid kuulutati salajasteks 25 aastaks. Bashmakovid siirdusid hiljem Rootsi.

Kuuekümnendatel aastatel arreteeriti ja möisteti – ilmselt, kuna kohtuotsust ei teatatatud kunagi avalikkusele – vangi magister Yrjö Aav, kelle juhtumi ametivöimud katsusid hoida täielikus saladuses. Soome ja eesti pagulasajakirjanduses ilmus sellest siiski teateid.

Kuid nii kohtuotsus kui ka selle dokumendid kuulutati igaveseks ajaks salajasteks. Vaba Eesti Söna teatel Aav, kes oli olnud raamatukoguhoidjaks Soome söjaajaloolises raamatukogus, oli sattunud olukordade ohvriks. Seda arvamist toetab ka asjaolu, et kui ta oli istunud vanglas umbes pool aastat, vöeti ta Helsingi ülikooli raamatukogu teenistusse.

Aava juhtumi puhul Helsingin Sanomat ja sama kontserni öhtuleht Ilta-Sanomat arvustasid teravalt nähtust, et Soomes vöivad inimesed kaduda ilma et keegi väljaspoolne sellest midagi teaks.

Umbes sama kordus möödunud sügisel seoses vanemaktuaar Olavi Pihlmani spionaazhilooga ning varstj pärast seda ühe teise spionaazhilooga. Pihlmani loo paljastas esimesena ajakirjanik Pehr-Erik Lundmark Rootsis ilmuvas ühistegelaste ajakirjas Vi.

Selgus, et Pihlman, kes oli töötanud Soome tollivalitsuses, oli andnud edasi N. Liidule, Poolale ja Ida-Saksamaale tähtsaid majanduslikke andmeid, mis raskendasid Soome olukorda majanduslikel läbirääkimistel N. Liiduga. Teises spionaazhiloos oli kohtualune andnud salajast elektroonika-ala tehnoloogilist informatsiooni idariikidele.

Soome poliitilise politsei ülem erukolonel Arvo Pentti ütles Pihlmani loo kohta: "Loo avalikuks tulek on piinlik". Helsingin Sanomat reageeris sellele juhtkirjaga, mille päälkirjaks oli "Kas avalikkus on köige halvem asi?" ja ütles ms.:

Seaduste peamiseks eesmärgiks on takistada kuritegusid ning karistada süüdlasi. Asjade avalikukstulek omalt poolt möjub preventiivselt. Kas on siis öige, et ka suured riigireetmised katsutakse hoida täielikult saladuses, samaaegselt kui suhteliselt väiksed harilikud kuriteod tulevad avalikkuse ette? Kas äärmusse viidud varjamine ei aita kaasa sinisilmse muretuse säilitamisele, mis omakorda kergendab majanduslikku spionaazhi ja teatud möttes isegi annab öhutust selleks?

Ametivöimude kalduvus, pidada avalikkust oma peavaenlaseks reegireetmist puudutavates küsimustes, paneb mötlema. Kui palju niisuguseid juhtumeid on olnud – ilma et isegi Rootsi lehtedel oleks neist olnud aimu?"

Hiljuti avaldas sama Helsingin Sanomat Soome riigipäeva seadusja hariduskomisjonide sekretäri, öigusteadlane Timo Selenti artikli "Salajased kohtuotsused. Kas Soome öigusemöistmise traditsiooniline avalikkus on kadumas?".

Oma artiklis Silenti konstateeris, et osa kohtuprotsesside avalikkuse piiramistest on niisugused, et nende eesmärgiks ei ole kaitsta asjaosalist, vaid mönda muud huvi. "Asjaosalise seisukohalt on ka sel juhul miinimumnöudeks, et vähemalt kohtuprotsessi olemasolu kui niisugust ei varjataks", ütles Silenti.

Ka kohtuprotsessi olemasolu on Soomes vördlemisi hiljuti katsutud varjata, vöibolla on see mönel juhul ka önnestunud.

Silenti jätkas: "Kodaniku öiguskaitse ei ole küllaldane, kui temale vöidakse langetada vabaduskaristus kinniste uste taga peetaval kohtuprotsessil, mille olemasolust väljaspool seisjad ei ole teadlikud ja mille protokollid ja otsus kuulutatakse igaveseks ajaks salajasteks".

Silenti juhtis tähelepanu ka sellele, et Norras ja Taanis kohtuotsus kuulutatakse alati avalikult välja ja et ka Rootsis läheb areng selles suunas.

Oma artikli löpus Silenti nimetas, et Soome kohtupraktis ei ole kooskölas kodanike öigusi ja poliitilisi öigusi puudutava rahvusvahelise üldlepinguga, kus eeldatakse kohtuprotsessi ja selle otsuste avalikkust. Soome riigipäev kiitsid teatud reservatsioonidega selle lepingu hääks 27. mail 1975. Selles seoses riigipäev nöudis, seadusandlust uuendamist nii, et Soome vöiks nimetatud reservatsioonidest loobuda.

Nende uuendusnöudmistega, millele Silenti oma artiklis vihjas, ühines ka Helsingin Sanomat oma juhtkirjas paar päeva hiljem.

Edaspidiseni on Soome praktis kahtlusi ja segadust tekitav. Vahepeal on eelpool nimetatud vanemaktuaar Pihlman vabaks lastud. Oodatakse, et otsus tema protsessil antakse töenäoliselt märtsikuu jooksul – kuid see kuulutatakse teenäoliselt salajaseks. (EPL/ER).

N.Liidus hukatakse 700 inimest aastas

Vaidlused surmaotsuste otstarbekohasuse ja humaansuse üle läänes on tulipunkti toonud ka vastava olukorra N. Liidus. Prantslased on vene pagulaste kaasabil uurinud surmanuhtlusi N. Liidus. Andrei Sahharovil on öigus väites, et N. Liidus möistetakse igal aastal surma 700 – 1 000 inimest.

Mingisugust propagandat surmanuhtluse vastu pole N. Liidus vöimalik teostada. Tihti ei teatata surmaotsustest avalikult. See toimub ainult juhtumitel, kui tahetakse avalikkust hirmutada. Nii teatati hiljuti surmaotsusest Shveitsi ärimehe käest altkäemaksu vastuvötja üle.

Uurijad on 1975 leidnud ajakirjandusest 22 surmaotsust. Kuid vene provintsilehed pole välismaal kättesaadavad. Ka ametlik statistika ei räägi öigust. See on völtsitud, et näidata madalat kuritegevuse taset – ametlikult ju ei esine kuritegevust sotsialistlikus ühiskonnas.

Ametlikult on surmanuhtlus ette nähtud 34 eri roima eest. Nende hulgas on muidugi kuritegusid, mida vöidakse sama karmilt karistada USA-s, Prantsusmaal ja Hispaanias (spioneerimine, mörv, vägistamine jne). Nendele kuritegudele lisanevad N. Liidus majanduslikud: musta valuutaga tegelemine, riigivaranduse raiskamine, altkäemaksu vötmine ja rasked juhtumid petmise alal.

GULAG-i süsteemis vöidakse surmanuhtlusega karistada ka "rahutuste tekitamist". Aitab sellest, kui olla söber möne "ässitajaga".

Surmaotsused viiakse N. Liidus täide otsekohe pärast otsuse tegemist. Edasikaebamise vöimalused peagu puuduvad. See on nöukogude rezhiimi propagandas kiidetud "humaansus".

Segamine eetris suureneb

MOSKVA – N. Liidu ametlik teadeteagentuur Tass, mis viimasel aastal pidevalt on atakeerinud "Vaba Euroopa" ja "Radio Liberty" raadiosaateid, laiendas oma kriitika nüüd ka "Ameerika Hääle" saadetele, mis laseb oletada, et venelased kavatsevad hakata "Ameerika Hääle" saateid segama.

Tassi kommentaator Juri Kornilov kinnitas, et "Ameerika Hääl" on kujunenud Ameerika imperialismi vöimsaks hääletoruks. Kornilov oli eriti pahane "Ameerika Hääle" saadetele, et need on pühendanud suurt tähelepanu inimöiguste küsimusele N. Liidus. N. Liit löpetas "Ameerika Hääle" saadete segamise kolm aastat tagasi tol ajal oma haripunktile jöudnud pingelödvenduse poliitika raames.

Ameerika Hääl, Voice of America, on USA valitsuse ametlik ringhääling.

Ida-Euroopa vabadusnöudluse demonstratsioon Stockholmis. Vasakul paistab meie rahvuslipp, mida kandsid rongkäigu eestlased. (Foto Loor).

Soome ortodoksid ehitavad kiriku

BORÅS (EPL) — Soome ortodoksne kogudus Rootsis kirjutas möödunud kuul alla lepingule ja omandas Borási lähedal Bredaredis 1 2 ha maa-ala koos seal asuvate ehitustega. Nagu kuuleme koguduse hingekarjaselt ülempreester Martin Juhkamilt asutakse lähemal ajal teostama üldist remonti, millega tahetakse valmis jõuda suve alguseks.

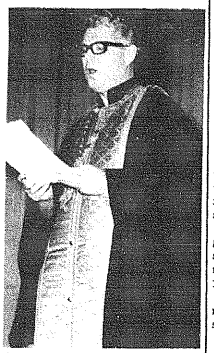

Koguduse energiline eestlasest, vaimulik ülempreester Martin Juhkam.

Möödunud nädalal juhatuse poolt tehtud otsuse kohaselt on arhitektfirma Matti Mikkosele antud ülesandeks kujundada kavand juurdeehitusena, mis haaraks koguduse saali ja kiriku umbes 200-le inimesele istumiseks.

Ehitusloa saamisel, kavatsetakse ehitustöödega alustada puhkuseperioodi lõpul, et jõuda töödega valmis 1978 kevadeks, mil toimub järjekordne üleriigiline karjalaste pidustus ja samaaegselt täitub koguduse asutamisest 20. aastat.

Omandatud maa-alast on 9 ha metsa ja ülejäänud põllu- ja heinamaa. Kuna koht asub ainult 7 km. kaugusel Borási linnast, siis võimaldab selle lähedus ka talvist kasutamist. Nagu kuuleme ülempr. Juhkamilt kavatsetakse tulevikus maa-alale ehitada ortodokkset keskust, kus on võimalik korraldada ülemaalisi suuremaid kokkutulekuid mitmesuguste õppepäevade, kursuste jne. näol.

Siinjuures olgu lõpuks veel mainitud, et rilk toetab vastavat ettevõtet 100.000 krooniga. Käesolev üritus on äratanud üldist tähelepanu, kuna ortodoksid stiani pole kapitali nõudvate üritustega veel toime tulnud.

— — —

Torontos suri 18. jaanuaril Euphrosine Juliane Võsu, sünd. 6. jaanuaril 1890 St. Petersburgis.

Schwäbisch-Gmündis Saksamaal suri 15. oktoobril 1976 Elisabeth Koikson, sünd. 22. aprillil 1892 Soontaga vallas.

Eskilstuna kogudus sai uue juhatuse

EELK Eskilstuna kogudus valis 6. veebruaril uue nõukogu, kes omakorda valis 26. veebruaril uue juhatuse, järgmise koosseisuga:

Esimees Ants Pahv, abi Lisette Veertee, laekur Johanna Popp, kirjatoimetaja Johannes Palundi, laekuri abi Hilja Öhr.

Revisjoni komisjoni valiti tagasi endised liikmed, Paul Kool, Voldemar Pielbusch ja Heinrich Mardi.

Nõukogu koosolekul otsustati tellida "Eesti Kirikut" 1977 vanadele ja koguduse nõukogule kokku 50 eksemplari.

Kogudusel on tänavu seitse leeriõpilast, kusjuures leeriõpetus on tasuta.

Koguduse liikmed, kes soovivad eesti õpetajat matusetalitust pidama, palutakse sellest teatada juhatusele. Talitus on tasuta.

Koosolek avaldas soovi asutada usuline õppering, millele lubas abiks olla Kustav Järvlepp. Õppering korraldaks usulisi ettekandeid jne.

Peale selle korraldab kogudus küsimuslehtedega ankeedi, et teada saada, kuhu sõita külalistena jumalateenistusi jälgima. Alternatiivideks oleksid Uppsala, Västerås, Örebro või Norrköping.

Sel aastal on kavas korraldada 10 jumalateenistust. Koguduse esimehe Ants Pahvi ettepanekul avaldas koosolek kiitust kauaaegse laekuri Johanna Poppi tööle. (EPL/JP).

Agapovi-komitee võitleb edasi

Seoses viimaste päevade sündmustega Agapovi juhtumi puhul on Agapovikomitee, mille esimeheks on Anneli Koppel, saatnud välja paljundatud deklaratsiooni. Selles lubatakse jätkata tööd Ludmilla Agapova Rootsi toomiseks ja avaldatakse Pavel Vesselovile tänu.

Komiteel on kavatsus alustada tegevust ka teistes Skandinaavia maades. Kavatsetakse organiseerida kirjakampaania skandinaavialikus ulatuses ja saata venekeelseid kirju N. Liidu ametiühingutele, ajalehetoimetustele, teaduslikele seltsidele, parteiorganisatsioonidele jne. On võimalik, et Agapovi-komitee korraldab korjanduse selle tegevuse kulude katmiseks.

Komitee avaldab oma rahulolu, et Rootsi valitsus on pühendanud tähelepanu probleemile ja ootab, et Rootsi valitsus ja väliministeerium jätkavad pingutusi selles suunas, eriti enne Belgradi konverentsi.

UNO PLANK, KOJU JÕUDNUD

Juhuskogu. 262 lk. köites kr. 45:—, koos saatekuludega ja käibemaksuga

"Kas Jumal on olemas? Kes on Jumal? Kus on Jumal? Kes on Kristus? Kas tasub uskuda? Kas kirikul on tulevikku? — Plank vastab. Vastab kogu oma suure elukogemuste varasalvega, palju lugenud teoloogina, veendunud uskliku julgusega ja terava mõtlejana. Teda on hea lugeda. Mees teab, mida ta köneleb ja mees oskab seda sõnastada. Plank on suurepärane kui ta köneleb kindlalt ja julgelt. Apologeedina on ta võrratu."

Piiskop **Karl Raudsepp** ("Meie Elu" nr. 36—1976)

EELK konsistooriumi asepresident Gottfried Redi kirjutab "Vaba Eesti Sõnas" Nr. 15, 8. apr. 1976 muuhulgas: ". . . "Koju jõudnud" on hea raamat ja seda võib kõigile soojalt soovitada. Olen isiklikult saanud selle raamatu lugemisel palju usulist äratust ja röömu, eriti selle teistkordsel lugemisel."

Praost Einar Kiviste lausub "Meie Kodus" 7. apr. 1976: "Õpetaja Uno Planki stiil on lihtne ja selge, seetõttu on jutlused kergesti loetavad. Sellejuures nad on tundesügavad ja haaravad, ning autor oskab lihtsalt aga meeldejäävalt ja tabavalt edasi anda usulisi tõdesid. Seda jutluste kogu võib soojalt soovitada kõikidele kirikusõpradele, aga ka kõikidele, kes huvi tunnevad elu põhiprobleemide vastu".

Tellida
Eesti Vaimulik Raamat
Box 450 74, 104 30 Stockholm 45
Tel. 21 32 77. Postgiro 44 42 62-0.

Kohaliku elu

ESKILSTUNA
Piiskopi õnnistamisele

EELK Eskilstuna kogudus kavatseb korraldada ühissõidu bussiga Stockholmi, kus 27. märtsil Jakobi kirikus õnnistatakse ametisse piiskop Karl Raudsepp Kanadast.

Piduliku talituse algus on kl. 14 ja õnnistamist toimetab peapiiskop Konrad Veem, keda assisteerivad piiskopid Sven Danell ja Ingmar Ström. Kaastegev on ka Stockholmi Eesti Meeskoor.

Väljasõit Eskilstunast toimuks umbes kl. 11 ja tagasi oilakse umbes kl. 18. Sõidu hinnaks on 20:-, koguduse liikmed ja noored saavad sõidu tasuta.

Kogudus palub soovijaid registreeruda hiljemalt 17. märtsiks järgnevatele juhatuse liikmete telefonidel: 016/14 42 41, 14 98 09, 11 14 55 ja 35 82 40.

Loodame, et keegi ei jäta seda meie kirikuelule nii haruldast sündmust külastamata.

STOCKHOLM
Kirjandusõhtu

Eesti Kultuuri Koondise korraldusel toimub reedel, 25. märtsil kl. 18 Eesti Majas kirjandusõhtu, kus ettekannetega esinevad kirjandusteadlane Helmi Eller "Otto W Maasing keele- ja kirjamehena" ja dr. Herbert Salu "Otto W Maasing ja inimõigused".

Ettekannetele järgneb deklamatsioon ja õhtu muusikaline osa. EKK juhatus ütleb kõigile kirjandusõpradele tere tulemast.

STOCKHOLM
Käbi jutustab

Stockholms Stadsbiblioteki Hagsätra osakonnas, Hagsätra torg 8 esimeh reedel, 18. märtsil kl. 19.30 Käbi laretei, kes jutustab oma raamatust "En bit jord". Korraldajaks on Vantöri kultuurikomitee.

UPPSALA
Uus juhatus

Uppsala Eesti Skautlike Noorte Sõprade Seltsi peakoosolekul 6. märtsil valiti uus juhatus järgmises koosseisus: Esimees Helga Paldrok, abiesimees Nikolai Maripuu, kirjatoimetaja Ella Kivineeme, abikirjatoimetaja Maimu Laadi, laekur Salme Vahtras ja abilaekur Alide Nõu. Seltsi uus aadress: Helga Paldrok, Tlundagatan 52 B, 752 30 Uppsala.

†

Kallist sugulast
Kaugesõidukapten
Erich Vast'i
mälestab
MARIA SUSI
abikaasaga

— — —

Minu Isakojas on palju eluasemeid.

†

Endist a/l "Gustavi" kaptenit
Erich Vast'i
mälestavad leinas ja avaldavad kaastunnet abikaasale
Meeskonnast:
HEDVIG SOONDRA
HELMUT MÄEHANS
ERICH PERTEL
ALBERT PERTEL

†

Erich Vast'i
mälestab
ILLA PÄRG

†

Minu armas abikaasa, meie kallis õde
Marta Roosa
N-na Vanaseltja
Sünd. 1/5 1903 Eestis
Surn. 26/2 1977 Norrköpingis
Mälestavad valusas leinas
ALFRED
VENNAD
Kanadas
SUGULASED ja SÕBRAD
Rootsis ja kodumaal

— — —

Sind varjab lõsa käsi
ja elu tervitab,
Su valkse haua peale
Ylin tänupisaraid.

— — —

Matusetalitus toimub laupäeval, 12. märtsil kell 13.30 Matteuse surmuala kabelis.

†

Kallist
Villem Hansson'it
leinavad kurbuses
GERTA KÄÄR
MALLE ja ELDOR KALLAS

†

Armast unustamata ema ja vanaema
Martha Alice Nemvalz'i
Sünd. 13/1 1902 Viljandis
Surn. 4/3 1977 Stockholmis
mälestavad sügavas leinas
VALDO
RENÉ ja LIISA
CARMEN
TARJA ja EVA
SUGULASED

— — —

Mälestus Sinust jääb!

— — —

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 23. märtsil kell 15.00 Heliga Korset kabelis Metsakalmistul.

†

Meie armast liiget
Advokaat
Kaljo Laumets'a
Sünd. 15/5 1926
Surn. 28/2 1977
mälestavad
KOPENHAAGENI PIHTKOND
KES "EESTI KODU"

†

Hans Truuvet
Kurbuses
HILDA
JUHO

†

Uinus minu armas abikaasa, meie hea isa ja meie kallis Pana
Hans Truuvet
Sünd. 9/6 1904 Tallinnas
Surn. 5/3 1977 Stockholmis
NASSA
TIIU ja ENN
VIIU ja HEIKKI
EPP, JAAN, TIIT

— — —

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 16. märtsil kell 16.00 Heliga Korset kabelis Metsakalmistul.

†

Armas abikaasa, kallis isa, vanaisa ja äi
Villem Hansson
Sünd. 10/7 1896 Noarootsis
Surn. 6/3 1977 Stockholmis
Mälestavad sügavas leinas
ABIKAASA
POEG
perekonnaga

— — —

Matusetalitus toimub teisipäeval, 22. märtsil kell 12.45 Trons kabelis Metsakalmistul.

†

Armast sõpra
Dipl. ins.
Hans Truuvet'it
mälestavad sügavas leinas
LINDE ja ARVED NIEMANN
ELSE ja BORIS TOMINGAS

†

Armast kooli- ja klassivenda
Dipl. ins.
Hans Truuvet'it
mälestavad sügavas leinas
NIKOLAUS METSLOV
LEO OSTRAT
perekondadega

†

Meie armast
Hans Truuvet'it
leinavad kurbuses
VALVE ja LEO ANDERSON
ENE ja ANTS ANDERSON
lastega

†

Armast vilistlast
Dipl. ins.
Hans Truuvet'it
mälestavad sügavas leinas
KORP! TEHNOLA
EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

†

Armast eluaegset sõpra
Hans Truuvet'it
mälestavad leinas
perek.:
V. GUTFELDT
O. KERSTELL

†

Armast sõpra
Hans Truuvet'it
mälestavad kurbuses
ELLEN ja GEORG KÖLL
SALME NAIRIS
META ja BERNHARD TUISKVERE

†

Armast
Hans Truuvet'it
leinavad kurbuses
JULIE ONNO
KALLE ONNO
perekonnaga
MAIMO LOONURME
perekonnaga

†

Armast sõpra
Hans Truuvet'it
mälestavad kurbuses
ADA ja VALENTIN REOSE

†

Armsat
Dipl.ins.
Hans Truuvet'it
mälestavad leinas
JAAN SAVIOJA
abikaasaga
BERNHARD USTAV
abikaasaga

Eesti. . . Alg. lk. 1

pealinna konvervatooriumi ooperikoolis kohtas ta üht taani stipendiaati, kellega abiellus ja siirdus Taani, kus ta elab nüüd juba lahutatuna ja laulab Det Konglige, Taani Kuningliku Ooperi koosseisus.

Nüüd käivad proovid Mozarti "Cosi fan Tuttega", jutustab Eva.

See ooper tuleb esietendusele aprillis. Laulan Dorabella osa. Kopenhaagenis debüteerisin Rosina rollis Rossini "Sevilla habemeajajas". Olen palju laulnud ka Taani raadios ja mitmes Lõuna-Rootsi eesti keskuses. Ooperilaval tegin ka paazhi osa Richard Straussi ooperis "Salome".

Külastan tihti oma vanemaid Ameerikas. Seal olen esinenud leedulastele leedu keeles. Neid on seal ju nii palju, et teevad isegi oma vabal ajal Chicagos ooperit. Lapsena käisin saksa algkoolis Freisingis, Münchenit lähedal. Oskan ikka veel baieri dialekti, naerab Eva.

Lapsena hakkasin klaverit mängima. Alles ameerika kolledzhis tuli mul tõsine huvi laulu vastu. Alguses tõesti ei teadnud, kumale ennast pühendan, kas klaverile või laulule.

Ja milline oli tunne eestlastele laulda meie suurel aktusel?

Kontsertsaal on ju nii kohutavalt suur! See ehmatas alguses päris ära. Aga hea akustika ja publiku soe suhtumine tekitas minus hea tunde. Tundsin, et olen oma inimene.

Edasi jutustab Eva Tamulenas, et juunis asub ta kaheks aastaks Gelsenkircheni Theater im Revieri juurde Lääne-Saksamaale. Taani ooper paneb oma lava kaheks aastaks suure remondi tõttu kinni, nii tuli siis saksa tööleping õigel ajal.

Kaasmaalastele Euroopas ja Ameerikas loodab Eva Tamulenas edaspidigi esineda. Ja kaasmaalaste all mõtleb ta nihästi eestlasi kui leedulasi.

KARIN SAARSEN

Keres. . . Alg. lk 1

oodatud. Kuid alla oodatu on mänginud oma fantastiliste rünnakupartiidega kuulsaks saanud Velimirovic, endine maailmameistrikandidaat Bronstein ning ka Tallinna malekooli juhataja Ivo Nei. Turniiri juhtis alguses Romanishin, kuid ta langes varsti tahapoole, pärast seda kui ta oli kaotanud Kärnerile ja Unzickerile.

Umbes samaaegselt Tallinna turniiriga on Lääne-Euroopas veebruari lõpus alanud ka kvalifikatsioonivõistlused maailmameistrikandidaadi selgitamiseks. Need toimuvad ka seekord esimeses faasis nelja matshi kujul.

Endine maailmameister Boris Spasski (NL), kes on pääsenud üheks aastaks elama Prantsusmaale, ja suurmeister Hort (Tshehhoslovakkia) mängivad Reykjavikis. Nende esimene partii algas itaalia gambitidga ja Spasski sai teatava paremuse. Kui 22 käiku 40 käigust oli tehtud, oli mõlematel aega järel enam 15 minutit. Spasski pakkus viiki, mille Hort muidugi röömuga vastu võttis.

Möödunud suvel Hollandis ära hüpanud vene suurmeister Kortshnoi ja endine maailmameister Petrosjan (N. Liit) mängivad 11 Cioccos Lucca lähedal Itaalias. Nende vahelise matshi korraldamine ei olnud lihtne. "Oleme verivaenlased", ütles Kortshnoi, kes avaldas ühtlasi arvamist, et N. Liidu esindajad püüavad tema mängu igati segada.

Kortshnoile korraldati ka ihukaitse. Lõpuks lepiti kokku, et "ei ja Petrosjanil ei ole vaja suruda teineteise kätt, et nad ei tohi rääkida teineteisega ja et Petrosjan võib kasutada oma kuuldeaparaati. Petrosjanil on kaasas kaks sekundanti kuna Kortshnoil ei ole ühtegi. N. Liit keelas ära selle, et Kortshnoi oleks kasutanud Hollandi lippu. Nüüd esineb ta ilma liputa.

Nende partii algas inglise avanguga ja 22 käigu pikkune "suurmeistrite viik".

Luzernis Shveitsis mängivad suurmeistrid Polugajevski (N. Liit) ja Mecking (Brasiilia). Polugajevski sai 1. partiis paremuse. Meckingil õnnestus siiski päästa partii 49. käigul viigiks.

Rotterdamis mängivad suurmeistrid Larsen (Taani) ja Poetisch (Ungari). Pärast 12. käiku tuli mäng katkestada üheks tunniks Päästearmee orkestri mängu tõttu. Larsen tegi 15. käigul vea ja pääle selle veel halva salakäigu. Kui mängu pärast katkestamist uuesti jätkati Portisch võitiski 67. käigul. Nende 2. partii oli 20 käigu pikkune "suurmeistrite viik" (EPL/ER).

KIRIKUKKE teateid

Kirikuteated avaldatakse nüüd ja edaspidi tähestikulises järjekorras, nagu seda tehakse ka Kohaliku eluga.

EV. LUTH. KIRIK

ALINGSÅS: Maakirikus jumalat. "Usu ja jumalat. aasta" 19/3 kl. 15, öp. Vaga, orelil Strömberg, laulur.

GÖTEBORG: Kristiines paastumaarjap. jumalat. 20/3 kl. 14, öp. Vaga, orelil Strömberg, laulur.

HALMSTAD: Olaus Petris paastuaja jumalat. 13/3 kl. 14, öp. Vaga, orelil Ström, armulaud, laulur.

LANDSKRONA: Johanneses jumalat. 19/3 kl. 16, öp. Laantee, jutl usut. ülõpilane Jaak Reesalu, orelil Undhagen.

LUND: Petersgårdenis jumalat. 20/3 kl. 15, öp. Laantee, jutl. usut. ülõpilane Jaak Reesalu, orelil Undhagen.

MALMÖ: Saksa kirikus jumalat. 20/3 kl. 17, öp. Laantee, jutl. usut. ülõpilane Jaak Reesalu, orelil Undhagen.

NORRKÖPING: Matteuses palvep. jumalat. 20/3 kl. 14, praost Töldsepp, orelil Piirimets, laulur.

OLOFSTRÖM: Kirikus jumalat. 13/3 kl. 14, öp. Laantee, jutl. usut. ülõpilane Jaak Reesalu, orelil Johari.

STOCKHOLM: Peaplisk. kog., peajumalat. Jakobis 13/3 kl. 14, kog. öp., orelil Kiisk, laulur. 14/3 kog. naisringi koosolek kl. 17 Malmtorgsg. 5. 16/3 kl. 17 Jakobis kannatusaja jumalat., öp. Kaarme, solist Grosenius, orelil Kiisk.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

VÄSTERÅS: Kyrkbackeni noorte kabelis jumalat. 13/3 kl. 11, preester Suursõõt.

SOOME ORTODOKSKIRIK

STOCKHOLM: Matteus Lillkyrka, Vanadisv. 35 liturgia 13/3 kl. 11, ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 13/3 kl. 11, Milder, laulu- ja muusikalisi ettek.

ESKILSTUNA: Elimi kapell, Haleniig. 2 jumalat. 13/3 kl. 11, Loogna.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 12/3 kl. 15 kog. tund 13/3 kl. 15 jutius, soolo-, duett- ja koorilaule, Nilholm jt. 16/3 kl. 13 nädalakoosolek, Milder.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 13/3 kl. 11, kohal. vennad, pilbli- ja palvet. 12/3 kl. 15 ja 16/3 kl. 13.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 13/3 kl. 13, kohal. vennad. Eelteade: 20/3 kl. 17 perek. Laur Stockholmist.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brålvallag. 11, pühapäevakool 13/3 kl. 10, kl. 11 jumalat. Kõnes-laulus misjonär Krawczuk perek., lauluettek. 15/3 kl. 19 pilbli- ja palvet. Eelteade: 26/3 kl. 18 Vaimulik Lauluõhtu Eesti Majas Walling. 34.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 13/3 kl. 14, Targama. 16/3 kl. 12 palvet.

Ojamaa ja Kungla algavad 15. juunil Vajatakse personali

Eesti Abi Suvekodude Kuratoorium korraldab suvel 1977 kaks suvekodu – Kungla ja Ojamaa – eesti lastele. Suvekodud alustavad tegevust kolmapäeval, 15. juunil ja lõpevad kolmapäeval, 13. juulil.

Laste registreerimisega alustatakse märtsikuu lõpul, kusjuures mõõdunud aastal suvekodus olnud laste vanematele saadetakse registreerimislehed koju.

Kungla suvekodu juhatajaks on valitud teistkordselt Vilma Belinfante-Saidlo Hollandist ja Ojamaa suvekodu juhatajaks on kutsutud Lauri Nurmissaar, kes sääl on olnud juhatajaks juba kahel eelmisel aastal.

Muu personali osas vajatakse veel:

Keelõpetajaid-kasvatajaid, mees- ja naiskasvatajaid, kasvatajate abilisi, perenaisi, perenaiste abilisi, korrastajaid, nõudepesijaid ja praktikante.

Vajalikku informatsiooni võib saada kas kirja või telefoni teel: Suvekodude Kuratoorium, Box 387, 101 25 Stockholm. Telefonid 08/21 21 42 või 11 59 78.

Ülikooli astumine suurte muudatustega Tähtpäev 15. juunil

Ühenduses jõustuva ülikoolireformiga 1. juulist k.a. toimub suuremad muudatusi ka ülikoolide registreerimissüsteemis. Osa neist on sellised, mis on eriti olulised arvesse võtmiseks n.n. välkeainete õppijaile, kaasa arvatud õpingud eesti keeles.

Üheks muudatuseks on eelregistreerimise ehk õppesooviavalduste kasutuselevõtmine ülikoolide töö kavandamisel. Õppesooviavaldused tulevad sisse anda juba eelneva poolasta lõpuks. Mainitud tähtpäevaks on sügispoolasta osas 15. juuni ja kevadpoolasta osas 15. november. See peab toimuma kõigi, ka n.n. vabade ainete osas. Sisseantud sooviavaldustel on oluline tähendus kursuste planeerimise seisukohalt. Nende arvust oleneb nimelt kursuste teostumine tegelikkuses. Humanitaarainete osas on miinimumarvuks kursuse kohta 10 eelsooviavaldust. Kui seda arvu ei saavutata,jääb kursus teostamata.

Väikeainetes, kaasa arvatud eesti keel, on eelsooviavalduste tähtpäeva silmaspidamine eriti oluline, kuna sellest võib sõltuda kogu aine eksistents. Kui 15. juuniks ei ole küllaldasel määral huvi osutatud, jäävad kursused ära. Eelsooviavaldus on nõutav kõigi tasemete kursuste kohta, kaasa arvatud need osavõttasoovijatkavad vana süsteemi kohaselt.

Hiliisem loobumine eelsooviavaldusel taotletud õppekohast ei muuda planeeritud kursuste teostumist, ka kui tegelik osavõtjate arv langeb allapoole püstitatud alammäära. Seetõttu peaks eelsooviavaldus ka ebakindlali juhtumeil olema igati põhjendatud.

Muudatustega seoses viiakse elu ka uus ainete informatsiooni vahendus n.n. kursuskataloogi näol, kus on loetletud kõik taotlemiseks vabad kursused aktuaalsel poolaastal eri ülikoolide juures. Esimene selline kursusekataloog pakutavate ainetega ilmub k.a. mais. Kataloogiga samal ajal tuleb käibele ka eelsooviavalduste blankett, mis tuleb tätta ja vastavasse ülikooli sisse anda ülalmainitud aegadel (15. juuni ja 15. november). Kataloogid on juba koostatud ja nende trükkimisega alatud. (V.U.).

Tamara Põlder 60 aastat

Tamara Põlder

Göteborgis tähistab 18. märtsil 60-aastast sünnipäeva kohalik seltskonnategelane Tamara Põlder.

Juubilar sündis 1917 Tallinnas, õppis Tallinna tütarlaste eragümnaasiumis, lõpetas raamatupidamise ja kaubandusmatemaatika kursused töötades raamatupidajana, vanema arveametnikuna ja telefonistina.

Kodumaa vallutamine vööraste poolt sundis ta kodumaalt lahkuma ja ta asukohaks sai Göteborg. Nagu paljud teisedki, algas ta pagulaselu tehases, siis aga jäi koduperenaiseks.

Hea eestlasena ja ühiskondliku huviga inimesena on ta aktiivne olnud kohapealsetes eesti organisatsioonides — laulnud Göteborgi Eesti Segakooris, olnud Göteborgi Põllumeeste Kogus kauaaegne revisjonikomisjoni sekretär, Rootsi Eestlase Esinduse Göteborgi üldkogu asutajaid ja selle laekur. Göteborgi Eesti Seltsi Naisringi laekur, Tallinna lipkonna sõprade seltsi revident jne.

Töö kiidab tegijat — tunnustusavaldusena on juubilarile annetatud Tallinna lipkonna kuldteenetemärk, GES teenetemärk ja skautluse Tammetäht II järk.

Sõbrad õnnitlevad koos organisatsioonidega, kuhu ta kuulub ja soovivad jõudu edaspidiseks ja indu kaasalöömiseks, kus iganes vaja on.

ELMAR AIBAST

"Triinul" on lein

TORONTO (EPL) — Naisteajakirja "Triinu" tegevtoimetaja Kanadas Nora Külm, n-na Arva, suri Torontos 1. märtsil.

Kuigi ta oli haige juba mõnda aega, jätkas ta oma tööd ajakirjaga kuni viimseni. Nädal varem suri tema tütar Melke de Magoss, n-na Külm.

Halmstadis peeti Vabaduspäeva

Laupäeval, 26.2.77 pühitses Halmstadi eestlaskond HES-i korralduse Vabariigi aastapäeva. Kokku oli tulnud arvukas eestlaste pere, kaugemate külalistena olid Falkenbergist kohale tulnud A. Undritz abikaasaga.

Aktusekõnelejana esines Lõuna-Rootsi koguduse õpetaja Karl Laantee, käsitledes oma kõnes inimõiguste rikkunist, eriti idariikes, ja meie võitlust kodumaa vabanemiseks praeguse maailma üldisel poliitilisel tagapõhjal.

Soololauludega esines Halmstadi elama asunud eesti-rootsi vanematest sündinud noor laulja Ellen Pelmas-Barringer, keda klaveril saatis Eyvor Fagerström. Halmstadi eestlastele oli noore laulja esinemine meeldiväks üllatuseks, kuna paljud ei teadnudki, et meie linnas elab noor laulja, kes kõneleb hääd eesti keelt, vaatamata sellele, et ta vanematega põgenemisel kodumaalt oli vaid 6-kuine.

ABF-i pidusaal ei ole just eriti soodne akustiliselt: liiga madal ruum ei soodusta laulja häälele küllaldast kõlapinda. Ellen Pelmas-Barringer esines kahe eestikeelse lauluga ja kolme lauluga prantsuse ja rootsi keeles. Halmstadi eestlased loodavad, et see ei jää viimaseks korraks kuulda andekat noort lauljat. Aktuse eeskavas oli veel kavakohaselt deklamatsioone, Vabadusristi kavaleride austamine ja langenute mälestamine.

Aktuse lõppsõna ütles senine HES-i esimees Arthur Herodes, kes kahjuks on elama asunud Stockholmi, et oma puhkepäevad veeta laste läheduses. Pääle tema poolt lausutud lõppsõna austas Halmstadi Eesti Selts lahkuvat esimeest kingitusega ja tänusõnadega, kuna Halmstadi eestlased avaldasid kauaaegsele HES-i esimehele oma lugupidamist ja tänu kõlava aplausiga.

Pääle hümni laulmist istuti virkade perenaiste poolt kaetud laudade juures veel mitu hubast tundi. Sujuvate valsihelide saatel oli võimalus "jalakeerutuseks". Sisukas ja meeldejääv õhtu kõigile osavõtnuile.

HES-i juhatus loodab, et märtsis toimuvast seltsi aasta-peakoosolekust rohkesti osa võetakse, sest oleks soovitav, et nüüd, kus peaaegu enamus Halmstadi eestlasi juba jõudnud puhkuseikka, seltsi tegevus enam hoogsamaks ja tegevusrohkemaks muutuks, et tuua vaheldust üksluisesse igapäevasesse elurütmi, ühtlasi ära hoida eraldumist oma rahvusgrupist. Nii siis: Kohtume jälle HES-i aastapeakoosolekul 20. märtsil kl. 15.00 Storgatan 29, teisel korrusel. (L. V.).

Õnnestunud suusapäevad Veskijärvel

Vabaõhuühingu "Veskijärve" korraldusel ja Eesti Komitee Noortetöö kaasabil, toimusid Veskijärvel 27. veebruaril Stockholmi skaudilipkondade suusapäevad.

Võistluste juhiks oli Udo Tohver, keda abistasid Lembit Klemmer ja Jüri Paljasmaa. Toitlustuse eest hoolitsesid skaudijuhid Thea Raud ja Lauri Nurmissaar. Lipkondade huvi võistluste vastu osutus siiski väheseks mis oli arvatavasti külmast ilmast tingitud.

Startis üldse 13 võistlejat kahes klassis. Noorema klassi sõidurada oli 2 km ja siimesele kohale tuli Ants Paljasmaa, teisele Hendrik Sundström ja kolmandale Jaan Paljasmaa.

Vanemate poiste võistluse üle 5 km pikusel rajal võitis Kaupo Blomqvist, teiseks tuli Allan Estonius ja kolmandaks Rein Randes.

Võistlused kulgesid sujuvalt hoolimata üle 10 kraadilisest pakasest tänu eeskätt eelmisel päeval sisse aetud radadele. Lembit Klemmerit ja Heldor Joad oli seejuures abistamas Mark Karell.

Suusapäevad lõppesid ühise saunaskäiguga, mille ettevalmistuste juures õpetati poistele saunakütmist. See lühikursus, mille kestel selgus sellelaste teadmiste puudulikkus, mille tagajärjed võivad kurvad olla.

Samasuguseid saunakütmise lühikursuseid otsustati korraldada ka tulevikus.

Baltisaksa kunstnik esineb eestlastele

Laup., 5. märtsil avat i Välls-Eesti galeriis Brita Wirén akvarellide näitus, mis oli kohale meelitanud harvanähtud baltisaksa kunstipublikut. Brita Wirén on balti-saksa päritoluga kunstnik, sündinud Eestis ja õppinud Tartu "Pallases", kus ta õpetajaiks olid A. Vabbe, J. Vahtra, N. Triik jt.

B. Wirén on sündinud von Stackelberg, milline nimi eesti, täpsemini Tallinna kunstiajaloos ei ole tundmata, kuigi otsene sugulus praegu käsiteldava kunstnikuga võib olla kauge. Igatahes oli Otto Magnus v. Stackelberg 19. saj. esimesel poolel tihedas kontaktis Tallinna kunstiseuga, kuigi ta peategevus toimus klassilisel maadel.

Nimetatud Stackelberg oli suurte kunstiannetega, kuid perekonna survel pidi ta jagama oma jõudu kunsti ja teaduse vahel.

Ma ei tea, kas see on nime sugestioon, mis tekitab mulje, et Brita Wirén maastikud tunduvad mõneti lähedal seisvat vanemate balti kunstnike maalidele või mingil moel jätkavat seda traditsioni. Kindlasti rõhutab seda aga ta akvarellide teatav vanamoelisus ja ilu otsiv romantika, juigi viimane kunagi ei kaldu magususse.

Brita Wirén väljapandud tööd on oma tehnikalt kahte laadi: täisakvarellid, kus peatähtsus on pintslitööl, ja tushijoonistused, mis hiljem on koloreeritud. Peale selle paar tushijoonistust mustvalges. Motiivid on tuttavlikud, kuigi me neid just täpselt sellistena varem näinud ei ole.

Tüüpiline on vanade ehituste ja loodusellu kõrvutamine, olgu see värviriikkus siis kevadistest sirelest või sügiskollaseist vahtraist. Nõlsugustel töödel on esteetiliiste väärtuste kõrval veel n.ö. mõõnuskaitseline, sest osa kujutatud ehitustest või kogu looduslõik sel kujul ongi juba kadunud.

Huvitavamaid ja isikupärasemaid motiive on "Luited", avar "Õknõbadet" jt. Kunstlliselt terviklikemana tundub "Kaluriküla Norras", kus õrnu värviniansse toetav kerge liikuv joon annab sellele akvarellile erilise võlu. Lilledest on elavaimad lopsakad "Päevalilled", ka "Väike päevalill", kuna seevastu näit. "Lillherned" jäävad nagu õhku rippuma, olles taustaga kokku sulatamata.

Mustvalgete tushijoonistuste juures on osavalt kasutatud valget tagapõhja kirsiõite kujutamisel.

Kuigi see näitus ei paku midagi rabavalt uut, on siin mõndagi konkreetse motiivi hindajale. On mitmekesist maastikku rannas ja sisemaal (Småland jm.), on värviriikkaid või jahedaid lilli ja intiimseid vaateid (Bornholm).

Näitus on avatud 24. märtsini.

EEVI END

Nikaraagua õnnitlused

NEW YORK (EPL) — Eesti Vabariigi aastapäeval sai peakonsul Eesti Vabariigi saadiku ülesannetes Ernst Jaakson õnnitlustelegrammi Nikaraagua Washingtoni saadikult Guillermo Sevilla Sacasalt, kes on Washingtoni diplomaatkonna vanem:

"Mul on au valitsuse ja minu enda poolt Eesti Iseseisvuspäeval esitada meie kõige soojemaid õnnitlusi ja soove teie õilsa rahva püsiva heaolu ja teie lugupeetud valitsuse edu kestmiseks. Teie rahva auks heisati täna Nikaraagua saatkonna lipp täide masti. Palun vastu võtta minu lugupidamise avaldus."

• Mis juhtus

AJAKIRJANIKE VASTU PRAHAS PISARGAAS

Kaks lääne ajakirjanikku katsusid kohtuda endise tshehhi välisministri Hajekiga. Erariides politseinikud võtsid nad kinni ja vedasid minema. Kui ajakirjanikud protesteerisid, pritsisid politseinikud neile pisargaasi näkku.

SÜÜRIA VÄHENDAB SÕLTUVUST IDAST

Süüria valitsus vähendab vene nõuandjate arvu, kes töötavad Süüria sõjaväes, et pääseda sõltuvusest N. Liidu võimudest. Viimase kolme aasta jooksul on vene spetsialistide arv vähenenud 3500-lt 1800-le.

Varem saadeti Süüria ohvitsere N. Liitu väljaõppele. Oktoobrisõjas ilmnes, et nende väljaõppe oli halb. Ohvitseride Venemaale väljaõppele saatmine lõpetati.

VIIS VÄLISMAALAST SAI TULES SURMA

Ametlikult teatatakse N. Liidus, et suures tulekahjus, mis möllas hiiglahotelli Rossija ülemistel korrustel, sai surma viis välismaalast. Kui palju venelasi surma sai, selle kohta ei ole antud andmeid.

KOLM KOMMUNISTI KOOS

Madridis pidasid nõu kolm Lääne-Euroopa kompartei juhti — hispaania Carrillo, prantsuse Marchais ja itaalia Berlinguer. Konverentsi puhul arvustas Carrillo teatud määral N. Liidu poolt toimumud inimõiguste rikkumisi, teised osavõtjad vaikisid. Ei olevat sobiv, segada end teise riigi siseasjadesse, öeldi ajakirjanikele.

ÜHETEISTKÜMNEST ALLES KUUS

Moskvas asutatud komisjonis, kes tahab valvata Helsingi kokkuleppe täitmise üle, on praegu aktiivsed veel ainult kuus liiget. Viis on arreteeritud või maalt välja saadetud. President Carteri moraalne toetus on komisjoni liikmeid julgustanud. Nad on asunud võtma kontakti teiste idariikide teisitimõtlejatega.

Dissidentide tegevus on sundinud N. Liidu ajakirjanduse vasturünnakule. Viimase Novoje Vremja järgi kujutavad teisitimõtlejad endast "ainult väikese grupi, kes ei esinda kedagi, on oma mentaliteedilt kaugel N. Liidu kodanikest ja püsivad ainult selle tõttu, et neid toetatakse läänest". Neid süüdistatakse ka "võltsimistes" — mis tähendab tegelikult ähvardamist kohtuga.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Piilupart Kalle

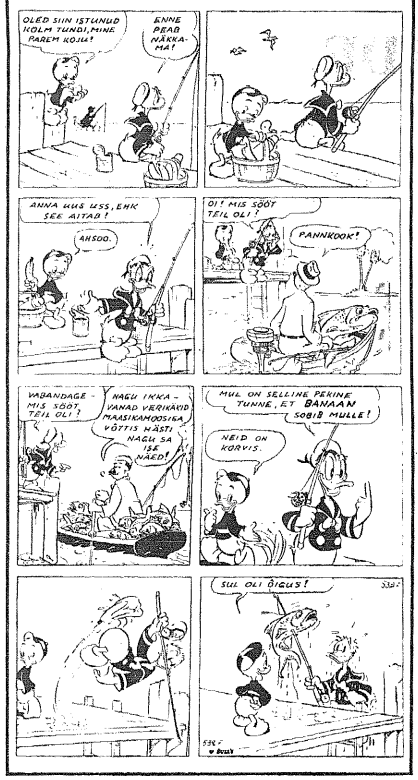

Fantoom

Televisiooniprogramm

TV Lördag

LÖRDAG 12 MARS

TELEVISON 1

9.00 Cirkus Benneweis.
Suomenkielisel ohjelmat:
Finskspråkiga program:
9.50 Tapahtumia. Aktuellt för finskspråkiga.
10.00 Revontulet.
Norrskenet. Textat på svenska.
10.30—11.05 Asfalttipiha.
Asfaltgården. Vilken roll spelar uppväxtmiljön för barn och ungdom? Textat på svenska.
15.20 Por favor 8.
15.50 On we go. 7. Lessons.
16.00 Tipsextra. Programledare: Leif Larsson. Kommentator: Lennart Hyland. Göteborg.
18.15 TV-nytt och väder.
18.20 Helgmålsbön. Från Vedersö kyrka i Danmark. Kaj Munk var präst i Vedersö kyrka under många år. Han avrättades 1944 av tyskarna för sitt motstånd mot ockupationen. Örebro.
18.25 Aktuellt i veckan. Textat.
18.50 Åkersork. Sorken har många fiender och vågar den sig upp ur snön kan nästan vara säker på att den blir ett lättfångat byte för hökuggla eller varfågel.
19.00 Modell 77 — fyra tyder tidens tecken.
Lars Peder Hedberg visar 70-talets klädmoden. Olle Wickman ja...för dagens modesituation med hur det var för sju—åtta år sedan. Leif Nyhlén tar upp ny svensk konst. Douglas Feuk visar skivomslag och spelar rock från de senaste tio åren.
19.30 Kika digga ding. "Toner från Öster".
Repris från 29.11-76.
20.00 Tre fioler. Anders Dahl, Stig Emanuelsson och Eric Öst.
20.40 Råkor. Råkan är en märkvärdig fågel både i folktro och i verklighet.
Repris från 13.10-75.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.25 Fader Brown. 7. De tre dödsverktygen.

TELEVISION 2

13.30 Dokument Utifrån: Polisario i västra Sahara. Repris.
14.00 Invandrardags — Zdravo Jugosloveni. Reportage om begreppet "Vasa" i svensk historia, turism och idrott. Textat på svenska.
14.45 ca Blå stjärnan. En grabb frågar en poet hur en dikt kommer till. Textat på svenska.
15.30—16.15 Elfenbenskusten. Repris.
16.40 Göm dig mamma. Textat. Miriam Makeba, hennes dotter Bongi och barnbarnen Lumumba och Sensi berättar och sjunger om Sydafrika
17.10 Det susar i säven. 6. Herr Grävling.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 På en liten smutsig bakgård
. . . i de sällgas kvarter ska vi spela du och jag en kort minut.
18.00 Lördags.
18.30 På god fot med Dizzie Tunes.
Svenska gäster: Gimmicksflickorna numera Tre Damer, vilket innebär Inger Öst, Anita Strandell och Diana Nunez. Göteborg.
19.10 Magiskt mellanspel. Den berömde amerikanske illusionisten och trollkonstnären Mark Wilson presenterar trick och trollkonster.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Cyrano och D'artagnan. Fransk-italiensk-spansk långfilm från 1963.
22.20 Fem järn att lyssna till. En halvtimme om och med Norrbottens Järn, ung musikgrupp i Luleå.
22.50 TV-nytt och väder.
22.55—23.25 Lördagsfarsen: Wodehouse. 3. Strykning i soppan.

TV Söndag

SÖNDAG 13 MARS

TELEVISION 1

8.30 Por favor 3.
9.00—10.00 Jesus, vi prisa dig! Gudstjänst från Citykyrkan i Stockholm, pastor Stanley Sjöberg.
10.45 Jäälle!
Ut på isen. Hundratusentals finländare sitter på vårisen med en pilk i handen. Textat på svenska.
11.15 Ajankohtainen asia.
Aktuell debatt.
11.45—14.05 Invandrarnytt. Nyheter på finska.
12.20 Nyheter på serbo-kroatiska.
12.55 Nyheter på turkiska.
13.30—14.05 Nyheter på grekiska.
16.10 Arvingarna. 9. Urladdning. Repris.
17.00 Studio 8: "Dom stjäl våra jobb". Repris.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Harold Lloyd-filmer.
18.30 Naturrutan. Den svenska räv-stammen håller på att slås ut av rävskabb, som sprider sig söderut genom landet.
19.00 Reservdelsmännisken. 5. Tag din säng och gå. . .
Sänds även 11.4 kl 21.35.
19.50 Om "OM" för vuxna. Textat. Monika Zucker berättar om hur det är att ha ett dövt barn.
Sänds även 14.3 kl. 20.45 i TV 2.
20.00 Ett landskap i England. 5. April 1933: Trista fakta.
20.50 Konstverk berättar: Jona i valfiskens buk. En biblisk berättelse av Juri Belkin.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—21.45 Söndagskväll. Syner för tveksamma. Bildmeditation av Per Söderberg. Örebro.

TELEVISION 2

10.10 Privet 2.
10.30—11.00 Förskoleprogram: Om — Ralph och hans ljudkrumeluerer.
12.00 Konstäkning — VM i Tokyo. Uppvisning. Bengt Grive.
13.00 Gomidda. Repris.
13.30 Tennis: Sverige—Västtyskland. Direktsändning från returmatchen i Kings Cup som spelas i Sporthallen i Linköping. Bengt Grive.
16.55 Stäm gitarren.
17.00 Spela gitarr med Ulf G. Åhslund.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Barnens bio.
18.00 Deras värld. I den lilla byn Vulturesti i Rumänien ägnar sig barnen åt konstnärligt skapande.
18.20 Kikirikì. Englands bidrag till Eurovisionens utbyte av tecknad film.
18.30 Don Cherry Organic Music.
Medv. Don Cherry, Moki Cherry, Joje Wadenius, Bronislav Suchanek, Torbjörn Hultcranz, Leroy Lowe, Peter Ragnarsson.
19.00 Ute. Vem sköter vandringslederna i fjällen och vem ordnar båtfolkets fritidsområden?
19.30 Rapport med väder.
20.00 Vem vet var? Frågelek i geografin med Pekka Langer och Carl-Uno Sjöblom.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Utmaningen. Den onödiga religionen.
22.00—22.05 TV-nytt och väder.

TV Måndag

MÅNDAG 14 MARS

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.10 Switch on 23, åk 3.
9.20 Kika digga ding II, åk 4—6. 3. Blås.
9.45—10.00 Svea med våskan 4, åk 1—3.
10.10—10.30 Föremålen berättar, åk 5. 2. Skeppet Wasa.
10.35—11.00 Historiska temastudier TV, åk 1—3. Stormaktsintervention och krispolitik. 2. Guatemala och Dominikanska Republiken.
12.00—12.15 Dags 5, åk 1—3.
12.20—12.40 Jeunes francais d'aujourd'hui, åk 9, åk 1—3. 3. Yves.
12.45—13.05 Ghana — land i utveckling. 1. Man tar vad man har.
13.10—13.30 Jord, skog och fiske, åk 1—3. 1. Vårt dagliga bröd.
13.35—14.05 Det gäller arbetslivet, åk 1—2. Lön för mödan. 1. Plats för Nicke?
16.30 Halvfem: Herr Barbalander funderar . . . och Hemliga länder, hemliga folk.
17.00—17.15 Språka — idag på finska. Masa ja Murre. 1. Ystävykset.
Max och Murren. 1. Goda vänner.
17.55 TV-nytt och väder, meddelanden.
18.05 Golden Hill. 5. Allt som glimmar . . .
18.30 Sveriges magasin.
19.30 I sångsvanens marker. Arne Blomgren och filmaren Lennart Lannfjäll till den skygga sångsvanens häckningsplatser.
20.00 Lära för livet. Serie i sex delar av Carin Mannheimer. Handlingen är förlagd till skolmiljö. 5. Peter och Stefan.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 Sportextra.
21.35—22.25 Reservdelsmännisken. "Reservdelar" till människor — det betyder inte enbart eller ens i första hand så dramatiska ting som transplanterade hjärtan. Det är beprövade medicinska hjälpmedel, från glasögon till pacemakers för hjärtsjuka.

TELEVISION 2

Från Barnredaktionen:
17.50 Babar. Den franska serien om elefanten Babar.
17.40—18.00 Fem dagar med Lisa. Lisa är 4 år och bor i Stockholm.
I första programmet får vi se hur hon bor, här hon klär på sig, och när hon går och handlar med sin mamma.
18.10 Privet 2. Ryssk fortsättningskurs i radio och TV. Program 6.
18.50 Familjen Ashton. 45. De vilsna.
19.20—19.30 Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Samtal med Hanna och Irma, 4 år. Kompisarna Hanna och Irma berättar om kompisskapets väl och ve, och om hur det är att ha syskon och vara 4 år.
20.20 Mentalvård: "Jag var ju stämplad sjuk . . ."
Sänds även 19/3.
21.00 Om "om" för vuxna. Monika Zucker berättar om hur det är att ha ett dövt barn.
21.10—23.35 Filmstudio Två: Galileo — engelsk-kanadensisk långfilm från 1974.
22.45 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

TISDAG 15 MARS

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.15 The British Isles, åk 5. 1. Richmond — Yorkshire.
9.20—9.40 Om Anne — jag är döv. I programmet får vi träffa Anne, 5 år. Anne är döv.
10.00—10.10 Switch on 23, åk 3.
10.15—10.30 Svea med väskan 4, åk 1—3.
10.35—10.45 On we go. Engelsk serie utan svensk översättning. 7. Lessons.
11.00—11.25 Rättre bilder. Fotokurs för er med enkla kameror. 4. Djur- och naturfotografering.
Textat.
12.00 Come and see us, åk 6. 3. Martin and the dog.
12.20—12.40 De båda världskrigens tid, åk 9. 1. Mellankrigstiden — 20-tal.
12.45—13.05 Hur mår jag, åk 6. 3. Peter och hans farsa.
13.10—13.30 Jobba med bilder, åk 7—9. 1. Affischer.
13.35—13.55 Port of Secrets, åk 9. 3. Why does everybody hate divers?
14.00—14.20 Om Anne — jag är döv.
16.30 Halvfem: Tisdagskul med teckenspråk.
17.00—17.15 Språka — i dag på turkiska.
17.55 TV-nytt och väder, meddelanden.
Vem har tid med dej? Vad gör det rika landet Sverige för våra barn?
18.05 Ventilen. Program för barn och ungdom.
18.30 Sveriges magasin presenterar bl a den fortsatta temakvällen om barn. Gustaf Jonsson medverkar.
19.30 En romans. Ur Televisionen med Margareta Krook och Ernst-Hugo Järegård.
19.45 Heja pappa. Ur Mina barn eller dina med Göran och Sara Stangertz.
20.00 Pappa hemma. En berättelse om vardagen i några familjer, där pappa har stannat hemma med barnen medan mamma arbetar.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 Sportextra.
21.35—22.25 Åk hem, Johnny — om hemlösa ungdomar i storstaden.

TELEVISION 2

Från Barnredaktionen:
17.30 Babar.
17.40 Fem dagar med Lisa. Lisa är 4 år och bor i Stockholm.
18.00 Kontakt med tecken, del 2. Textat.
18.25 Örnarnas fall. Historiskt TV-spel i tretton delar. 9. Maktbalansen (1907—1908).
19.20 Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Olle Blom — reporter. En TV-serie i sex delar av Åke Whilney. Del 3: "Avsägningen".
Plats: den stora kvällstidningens lilla lokalredaktion i Malmö.
Tid: nästan nu.
Handling: styrd av nyhetsflödet och order från huvudstaden.
Medverkande: Melker Timgren, redaktionschef — Rune Ek, Olle Blom, reporter — Ingvar Andersson, Beson, sportreporter — Arne Strömgren, Moppan, kamrer — Tove Waltenburg, Sture Fridén, fotograf — Svante Thuresson, Marianne — Pia Gardc, Chefredaktören — Josef Halfen, TV-intervjuaren — Richard Hobert, Korvgubben — Nisse Ahlrot, Carlberg, reporter — Sölve Dogertz, Knut Lindberg, manager — Kåre Sigurdsson, Kalle Klippare — Ole Blegel, Lorens — Haakon Svensson, Sylvia — Angelica Lundqvist, Parkföreståndaren — Ragnar Landerholm, Orkester — Bengt Jelvefors orkester.
20.35 Då går vi till Maxim. Stumfilmer från den gamla kvartersbiografen.
21.00 Fidel Castro: Historien skall frikänna mig. Det första av två program där Fidel Castro berättar sin historia som ledare för den kubanska revolutionen.
Filmen börjar med en översikt av Kubas historia, uppbyggd med hjälp av dokumentära bilder och filmer, från den spanska kolonisationens dagar fram till det att en ung studentledare vid namn Fidel Castro gjorde sitt första framträdande inom politiken. Castro berättar själv om sitt första, dramatiskt misslyckade försök att störta general Batistas blodiga diktatur med vapenmakt.
Ett program av Dick Idestam-Almquist, Gaetano Pagano och Anders Ribbsjö.
Repris.
22.20—22.25 TV-nytt och väder.